

OPOZIȚIA A CÎȘTIGAT ALEGERILE

Nr. 45
(351)

6-12 noiembrie 1996

ALEGERI '96:

rezultate

estimări

comentarii de

ZOE PETRE

ANDREI CORNEA

GABRIEL ANDREESCU

MICHAEL SHAFIR

CRISTIAN PEDA

pag. 3, 5 și PULS I-IV

Chiar dacă la ora aceasta nu știm încă cifrele ultime ale rezultatului alegerilor, știm în schimb, coroborând datele sondajelor cu cele parțiale, că 3 noiembrie 1996 a devenit deja o dată importantă în istoria României.

Istoricii care se îndoiesc de calitatea tradiției democratice românești aduc de regulă argumentul că guvernul în funcție cîștiga de obicei alegerile, iar alternanța la guvernare se producea mecanic, sub supravegherea și la sugestia regelui. La 3 noiembrie 1996 însă, înțelegînd gravitatea situației politice și economice în care a fost adusă țara, învingînd această cultură a obedienței față de putere, învingînd haosul și dezordinea premeditată pentru a facilita fraudele obișnuite, cetățenii României s-au prezentat în număr mare la vot și au hotărît schimbarea.

Normalitatea s-a instaurat în drepturile sale: normalitatea resimțită de multă vreme ca o excepție.

Firească este deci să închinăm un gând recunoscător (așa cum a și îndemnat președintele CDR, Emil Constantinescu, mulțimea adunată în noaptea de 3 noiembrie 1996 în Piața Universității), carajului celor care, în decembrie 1989, ne-au făcut posibilă această zi.

Firească este să apreciem demnitatea clarvăzătoare a lui Corneliu Coposu, care a reușit să creeze un

model de comportament pentru o opoziție unită în acești ani grei și tulburi. La o distanță de exact 50 de ani după ce partidul său, PNT, cîștigător în alegerile din noiembrie 1946, a intrat în închisori în loc să meargă la guvernare, înțelepciunea alegătorilor s-a îndreptat încă o dată spre el – de data aceasta doar un nucleu într-o mult mai largă alianță, păstrînd însă aceeași siglă a orientării democratice, pro-occidentale.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Victoria normalității

Firească este să apreciem perseverența și buna-credință a celor care și-au dăruit efortul opoziției anti-comuniste – nu doar ca să se nască, nu doar ca să supraviețuiască atacurilor de tot felul, dar și pentru ca ea să învingă în alegerile din 3 noiembrie 1996. Celor ce au îndurat devastarea sediilor, bătăile minierilor, întemnițarea la Măgurele, atacurile murdare dintr-o presă comandată. Celor ce au strigat cu con-

secvență „Jos Iliescu” vreme de 7 ani și după „fiesta” Pieței Universității și au creat o adevărată cultură a mitingurilor opoziției.

Firească este să fim mulțumiți că există acum în România o presă independentă care (în ciuda bijbielilor, a erorilor etc.) a contribuit esențial la apropiata schimbare, printr-o treptată modificare a mentalităților, datorită plusului de informație.

Firească este să ne privim acum, cu încredere, fără vrăjmășie, unii pe alții, indiferent de modul cum votăm.

Să ieșim, o dată pentru totdeauna, dintr-un sindrom vechi, epuizat estetic și istoric: rușinea de a fi român, care i-a apăsât pe mulți dintre noi în ultimele decenii. Prin votul din 3 noiembrie 1996, România iese încă o dată din excentricitatea izolaționistă, devenind la fel – nici mai mult, dar nici mai puțin – cu oricare dintre celelalte foste țări satelite în care alternanța deja se produsese.

Firească este să gîndim cu optimism viitorul și să-i asigurăm stabilitatea pe care o promite alianța, deja prefigurată, CDR-USD.

Mai este pentru asta doar un pas de făcut – alegerea unui nou președinte, constituțional, ce va da șanse reformei economice și sociale și integrării europene, în persoana lui Emil Constantinescu.

ȘERBAN PAPACOSTEA:
„ION ILIESCU – AL TREILEA
TEMNICER AL ROMÂNIEI”

16

Stimată redacție,

Mă numesc Naum Mircea, sint medic la Cluj și cititor fervent al revistei „22”, încă de la primele numere.

Am să vă explic foarte pe scurt rațiunile pentru care, simpatizant fiind al PL '93, voi vota pe data de 3 noiembrie a.c. CDR la Camera Deputaților și Senat și Petre Roman la președinție.

1) Prima explicație este relativ simplă. Ultimele sondaje arată pentru ANL un procent de sub 3% și doresc ca votul meu să fie în Parlament. Nu-mi pot permite luxul să risc. Mai cunosc și alte persoane care votează la fel, din aceleași motive, și nu cred că procedează greșit. Și în 1992 am votat tot CDR, deși partidul pe care aș fi vrut să-l votez era PNL. Cred că ANL ar fi trebuit să facă dovada, în sondaje, a unui procent „psihologic” de, să zicem, 5% și astfel votul meu ajungea la partidul de care sint legat prin idei.

2) Electoratul domnului Constantinescu este mai „fundamentalist” în privința atitudinii sale contra-Ilieșcu și, pus în turul doi în situația de a alege între Ion Ilieșcu și alt candidat, l-ar alege pe acesta din urmă, aproape oricare ar fi el (chiar și un pieton ales la întâmplare). Nu același lucru îl cred despre electoratul domnului Petre Roman. Acesta este format în principal din dezamăgiții domnului Ilieșcu, dar care, în aceeași măsură, nu-l agreează nici pe domnul Constantinescu, și atunci l-au ales pe al treilea. Puși în turul doi să aleagă între d-l Ion Ilieșcu și Emil Constantinescu, un procent semnificativ vor fi indecizi și unii chiar (cred) îl vor vota pe primul.

De aceea, procentajul de 20-24% al d-lui Petre Roman, care s-ar adăuga în turul doi domnului Constantinescu, este înșelător.

În concluzie, în mod paradoxal, deși d-l Constantinescu are șanse mai mari să ajungă în turul doi, o dată ajuns în turul doi, Petre Roman are cele mai mari șanse să ajungă președinte.

Deși consider ferm că d-l Emil Constantinescu este cel mai bun președinte pentru țară și am toată admirația pentru domnia sa, dacă sint pus în situația de a alege între a fi d-l Constantinescu președinte și a nu fi d-l Ilieșcu președinte – o aleg pe cea de-a doua.

S-ar putea spune că dau un vot negativ. Da, așa este. Prima mișcare este să oprești un rău și pe urmă să faci un bine!

Cu stimă și cu apreciere,

Naum Mircea,
25.10.1996, Cluj-Napoca

Redacției revistei „22”

M-a surprins publicarea în nr. 41/347 a revistei „22” a articolului d-lui Pavel Câmpeanu, articol mai potrivit cu ziarul *Dimineața*. Autorul pune în circulație termenul de „activist nebugetar” folosit pentru unii din cei aproape 4 milioane de membri PCR care, din când în când, erau aleși în BOB-uri unor ateliere, secții, cadre sau în ale celor de întreprindere ori instituție. Vinovăția acestora este la fel de mare ca și cea a dinozaurilor comunisti, acei activisti „bugetari” bine plătiți și beneficiari ai unor imense și nerușinate avantaje materiale și sociale. Și eu care știam – n-am fost membru PCR – că în ședințele de partid de la diferite locuri de muncă se discutau mai ales probleme profesionale și se vinău poziții cit mai bune pe scara ierarhică a instituțiilor, deci nimic de-a face cu crimele comunismului.

Afirmația că Ion Ilieșcu a „încălcat grav disciplina de partid încă de la începuturile anilor '70” vrea să însemne

că de atunci s-a opus (cu mult curaj!) lui N. Ceaușescu. Această idee des repetată în folclorul PDSR-ist nu a devenit totuși un adevăr istoric. Redacția revistei „22” trebuia să-i ceară autorului dovezi clare, așa cum se pretind și celor care afirmă că Ion Ilieșcu a fost racolat de KGB în anii studenției. Fără dovezi, astfel de afirmații nu sint decît dezgustătoare osanale sau lingușeli, mai subtile decît cele ce i se adresau lui N. Ceaușescu, dar la fel de dezonorante pentru autorul lor.

Se spunea apoi că Emil Constantinescu are un „trecut duplicitar de activist neplătit dar disciplinat” al modelului de comunism de tip nord-coreean din anii '80. Nu ni se spună însă ce model de comunism a fost cel din anii '50 și '60, cînd Ion Ilieșcu era „activist bine plătit” și încă disciplinat. Sau dacă indisciplinarea „bine plătită” de la începutul anilor '70 a fost de scurtă durată sau a ținut-o tot într-o indisciplină pînă în 1985, an din care n-a mai fost cooptat în CC al PCR.

D-l Pavel Câmpeanu recunoaște că el însuși a început ca „activist extrabugetar” în anii războiului. Nu ni se spune dacă mareșalul Antonescu a refuzat să-l plătească, preferînd să finanțeze mai bine războiul criminal împotriva URSS sau Kominternul lua mai greu legătura cu „activul”. Devine „bugetar” după război, dar se retrage în 1956. Din cîte știu eu, poate greșesc, din PCR (atunci PMR) nu te retrageai cînd doreai, ci cînd nu te mai dorea partidul, deseori chiar cu un

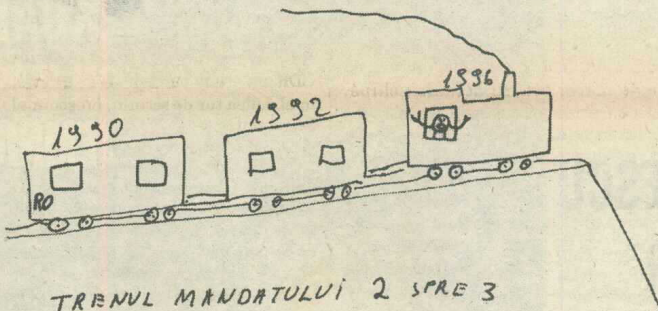

Stimată redacție,

Am citit și recitat, de mai multe ori, articolul d-lui Ioan Mușlea – „Clujul tuturor posibilităților” (PULS „22”/9 oct. a.c.) –, deoarece m-a interesat în cel mai înalt grad. Dincolo de faptul că, în mare, îi dau dreptate d-lui Ioan Mușlea, sint în articol și aspecte neclare sau asupra cărora am altă părere, poate mai aproape de realitate. Doresc să clarificăm acele aspecte pentru neclujeni.

D-l Ioan Mușlea fiind și dumnealui clujean, re alegerea – chiar din primul tur de scrutin – a primarului Gheorghe Funar, ales și în 1992, îl privește și pe dînsul. Primarul este al orașului, al tuturor clujenilor, indiferent dacă ne place sau nu. Exprimarea „mulți dintre clujeni ... s-au pripocșit ... cu un primar pe măsură”, fiind vorba de cei care „nici nu și-au revenit încă de pe urma localelor”, dă a înțelege că cei care au votat pentru alt candidat îl merită pe primarul ales de alții. Care să fie gîndul d-lui Ioan Mușlea?

Mi se pare că cei care cred că lucrurile s-au schimbat la Cluj în bine au, totuși, dreptate. Cred că popularitatea d-lui Emil Constantinescu a crescut continuu din 1992, acum fiind cea mai mare. Aceasta, în condițiile în care, la alegerile prezidențiale din 1992 în orașul și județul Cluj, pe locul I s-a situat d-l Emil Constantinescu. Dacă și atunci toată țara ar fi votat așa, am avea acum alt președinte. Iar în legătură cu primarul ales este exa-

Desen de László László

glonte în cap. Sau poate partidul și-a redus activitatea, treburile mai importante fiind deja terminate: alungarea regelui, întemnițarea burghezo-moșierimii, deportările în Bărăgan, furtul caselor etc. Nici munca cu sclavi de la Canal nu mai continua, deci a fost posibil ca o parte a activului de partid să fi fost trecut în alte munci.

Și Petru Dumitriu a părăsit activul PCR cam în aceeași perioadă, a părăsit chiar și RPR-ul, asta nu l-a împiedicat ca, abia întors, să intre imediat în clubul fanilor lui Ilieșcu.

Cu stimă,

H. Giurgiu, Sibiu, 27.10.1996

Stimate domnule Perjovski,

Sint un cititor vechi și poate și un colaborator al revistei „22” și îmi place în mod deosebit limbajul grafic utilizat de dv. După părerea mea, surprinși de cele mai multe ori esența problemei. Drept recunștință vă dau două idei (vi le donez dv.), și, dacă vă plac, puteți să le utilizați.

Eu nu știu să desenez. Ca formație sint profesor de istorie și îmi plac în mod deosebit caricaturile spirituale.

Cu stimă,

László László, Zalău

zia dintre votul alegătorilor pentru alegerea primarului și consiliului local și alegerea de către Consiliul Municipal Cluj a viceprimarilor. Acolo, în ședințele de alegere de către consilierii a celor doi viceprimari, o parte a consilierilor Opoziției (pe care bieții alegători i-au votat pentru a le reprezenta interesele și opțiunile politice) au avut o „defecțiune” și se pare că doi dintre ei, votul fiind secret, au votat pentru alegerea unui viceprimar PUNR și a unui MER. Aceasta, în situația cînd în Consiliu erau 15 consilieri PUNR (și aliații) și 15 consilieri ai Opoziției, al 31-lea consilier fiind al PDSR (și se pare că a votat alături de Opoziție). În plus, o altă „defecțiune” a unora dintre consilierii Opoziției a făcut ca tactica aleasă pentru a putea avea 2 – sau cel puțin unul – viceprimari din partea Opoziției să fie cunoscută de consilierii PUNR și aliații săi și, astfel, să poată fi contracarată. A afirma, așa cum face d-l Ioan Mușlea: „Clientela lui Gheorghe Funar ... se recrutează, în marea ei majoritate, din cei peste 200 mii de clujeni de dată recentă care se îngheșuie în promiscuitatea cartierelor de blocuri” înseamnă a da dovadă de un dispreț exagerat, vecin cu jignirea, față de locuitorii blocurilor (mai ales prin folosirea cuvintului „promiscuitate”) și a nu exprima realitatea. De ce numai 80 mii de voturi pentru Gheorghe Funar, din totalul de 200 mii locuitori ai blocurilor? Aceasta să fie imensa majoritate tăcută? Și de ce numai în Cluj locuitorii blocurilor votează astfel? Au blocurile din Cluj ceva deosebit față de blocurile din alte localități care-i face să voteze pe clujeni într-un anumit fel? Și nu locuiesc în blocuri și clujeni „vechi” care au fost obligați să se mute la bloc din cauza demolărilor? Și, oare, locuitorii care nu stau în blocuri, mai ales nomenclaturistii, foști sau actuali, votează în grup cu Opoziția? Referirea la umorul d-lui Gheorghe Funar „culminînd ... în concluzii și sentințe de tipul „ca nuca în perete”, atît de gustate în Ardeal ...” denotă dispreț față de ardeleni care nu-și are justificarea în realitate – este de mirare din partea autorului, și el tot ardelean.

Cu privire la triumfalismul post festum al candidatului CDR, trebuie să recunosc faptul că nu am înțeles, oricît am încercat, ce vrea să spună autorul Ioan Mușlea.

Despre impunerea de la centru a lui Petre Lițiu pe lista de candidați a ANL, cel mai supărător pentru alegătorii de rînd este faptul că acesta a candidat la localele din 1992 pentru postul de primar din partea PAC, s-a ales deputat pe lista PAC, pentru ca ulterior să părăsească această formație pentru PL '93. Cine-i dă dreptul unui deputat ales de alegătorii unui partid să treacă, după ce a fost ales de alegătorii aceluși partid, în alt partid? Cum mai poate el să spună că reprezintă interesele alegătorilor? Și cazul nu este singular, astfel de păsări călătoare sint destul de numeroase. Ar fi cazul votării unei legi prin care, în astfel de situații, deputații respectivi să fie eliminați din Parlament și înlocuiți cu următorii candidați de pe listele partidului în cauză. Interesant ar fi fost să aflăm de la d-l Ioan Mușlea, pachist și dînsul, de ce pachistii clujeni nu au dat dovadă de aceeași fermitate ca cei ieșeni, respingîndu-l pe d-l Petre Lițiu. Personal, îmi exprim admirația pentru pachistii ieșeni, pentru care cred că se cuvine să adăugăm și calitatea de recititudine morală.

Intruicî situația Băncii Dacia Felix încă nu este clarificată, mi se pare că afirmația din finalul articolului, de a se sconta, ca urmare a rezolvării acestei afaceri, pe un câștig de 400 mii de voturi pentru PDSR, nu are suport real.

Valentin Roșescu,
Cluj-Napoca, 24.10.1996

GABRIEL ANDREESCU

Un mic pas al democrației, un mare pas pentru România

La ora cînd scriu aceste rînduri, victoria CDR în alegeri și asigurarea unei majorități parlamentare CDR-USU-UDMR sînt sigure. Datele preliminare fac foarte probabilă victoria lui Emil Constantinescu în al doilea tur de scrutin. Într-un amestec de ușurare, bucurie și oboseală, aș nota cîteva gânduri care îmi vin în aceste momente în minte:

1. Constituie un caz excepțional în istoria României cînd puterea trece din mîinile unor forțe politice aflate la guvernare în mîinile adversarilor pe baza rezultatelor urnelor. Asta înseamnă că, incipientă, confuză, luată în deridare, ciuntită și permanent amenințată, în două cuvinte, fragilă și relativă, democrația a funcționat.

2. Noua majoritate (potențială) din Parlament are suficientă forță pentru a face rapid acei cîteva pași care depind mai mult de voință și mai puțin de condiții. Accesul la informație pentru cetățean și atribuirea certificatelor de proprietate, licitații corecte și legislație avantajoasă pentru investitori, desigur, întîi de toate ordine în televiziunea publică și alte instituții care au servit clientela și nu țara, iată ce se poate aștepta imediat. Excelenta prestație a lui Victor Ciorba, realizată în condiții financiare și legislative cu nimic mai bune decît cele ale nefericitului său predecesor, arată că în România se pot încă face numeroase lucruri numai prin bunăvoință și inteligență.

3. Noua echipă de la guvernare va avea de întîmpinat greutăți teribile,

la moștenirea Ceaușescu adăugîndu-se „pirjolul” lăsat de predecesori. Contextul este ideal pentru viitoare încercări de destabilizare. De aceea, alegerea lui Emil Constantinescu este de două ori necesară (pentru schimbare și pentru „stabilizarea” schimbării). Ea va limita, cred, de asemenea, tentația trufiei, un mare pericol pe care l-am văzut mijind, în noaptea de 3 spre 4 noiembrie, de cîteva ori, pe ecranul ProTV.

4. Schimbarea politică din România vine într-un moment de dinamizare a interesului structurilor euro-atlantice pentru regiune. Naveta care are loc, în ultimele săptămîni, în capitalele Europei Centrale, luarea în calcul, de către NATO, a Sloveniei, întrebările care se pun (de către analiști și oficiali) despre situația din România arată că, deși am ratat cîteva etape, clăparea în perspectivă la lumea occidentală depinde încă de Parlamentul și Guvernul rezultate din alegerile din 1996. Nici o responsabilitate nu este mare, pentru actuala echipă, decît fructificarea acestei șanse.

5. Spre deosebire de ce se întîmpla în 1990, și chiar față de 1992, imaginea celor devotați democrației despre (fosta) Opoziție a fost în 1996 mult mai nuanțată, mai reținută, mai sceptică. Dar de-abia de acum aceasta poate să arate, liberă de constrîngerile electorale, cum gîndește și ce vrea să facă. Să dăm astăzi încrederea noastră învingătorilor!

ANDREI CORNEA

Victorie cu responsabilități

Și, în sfîrșit, a venit ziua (sau mai degrabă noaptea), o zi în care mulți nu mai credeau, alții nu mai sperau s-o vadă. Ziua care părea imposibilă unora, pe care comploturile și conspirațiile naționale și internaționale păreau s-o fi interzis cu desăvîrșire. În fine, o zi aproape unică în istoria României: aici, unde guvernările se schimbă fie prin moartea naturală a conducătorului, fie prin revoluții și loviturile de stat, iată că apare posibilitatea unei alternanțe democratice. După o campanie dură, adesea ametoare, după panica posibilității unor fraude „mai mari decît în 1946”, cum au scris unii jurnaliști prea înțelepți, după ce partidul de guvernămînt a aruncat în luptă toate calomniile de care era în stare și toate confuziile pe care le mai putea născoci, iată că primele rezultate (încă provizorii) indică o detașată victorie a CDR cu cca 32% din voturi. PDSR nu obține decît 22%, USD - 13%, UDMR - 7%. Rezultatele la prezidențială sînt și ele promițătoare pentru Opoziție: deși Ion Iliescu conduce cu 31%, Emil Constantinescu s-a apropiat de el la 28%, Petre Roman are 21%, György Frunda 6%, ceea ce înseamnă că președintele CDR are acum bună șansă de a deveni, în al doilea tur de scrutin, președintele României.

Să observăm așadar că:

1. Distanța dintre CDR și PDSR este mai mare decît cea estimată de sondajele preelectorale, în schimb distanța dintre calificății în turul doi al alegerilor prezidențiale s-a micșorat față de ceea ce acestea indicaseră.

2. USD obține un rezultat mult mai slab decît cel așteptat, spre deosebire de Petre Roman, aflat mult

peste performanțele formațiunii pe care o conduce.

3. Se confirmă tendința de concentrare a voturilor asupra cîtorva partide. Astfel CDR, PDSR și USD obțin laolaltă 70% din sufragiile electoratului, în timp ce, în 1992, CDR, FDSN și FSN obțineau numai 57%. După redistribuire, s-ar putea ca cele trei formațiuni împreună cu UDMR să dețină cca 80% din locurile viitorului Parlament.

4. Se confirmă declinul partidelor naționaliste și național-comuniste luate în ansamblu. PUNR este cu 2-3% mai slab decît în 1992, PRM este ceva mai tare, PSM are probleme să depășească pragul de 3%, PS este scos din cursă.

5. Vom avea, cu siguranță, o altă majoritate: totul sugerează că se va face, fie și în pripă și sub presiunea evenimentelor, o coaliție CDR-USU, la care, eventual, va fi cooptat UDMR. Negocierile nu vor fi simple, mai ales că rezultatul lor ar trebui să fie un guvern puternic, capabil să scoată țara din politica jumătăților de măsură ale guvernării Văcăroiu.

6. Pe 3 noiembrie, majoritatea românilor a votat, cu o bună participare, pentru schimbare. Dar nu pur și simplu pentru o schimbare de oameni, ci pentru o schimbare de stil, nu doar pentru o viață cantitativ mai bună, ci și pentru o viață cu altă calitate, nu atît pentru o altă guvernare, ci pentru o altfel de guvernare. Oamenii așteaptă, desigur, îmbunătățiri ale nivelului de trai; dar este limpede că marea speranță stă într-o relație diferită față de cei care se vor afla la putere. Nu știm deocamdată cum va arăta noul guvern, dar știm bine deja cît de mare va fi răspunderea sa în fața țării.

• Un ultim sondaj CURS

Centrul de Sociologie Urbană și Regională (CURS) a prezentat un sondaj de opinie realizat în ultima decadă a lunii octombrie pe un eșantion de 1.076 persoane. Dintre candidații la președinție continuă să conducă Ion Iliescu, cu 32%, urmat fiind de Emil Constantinescu - 28% și Petre Roman - 21,5%. Pentru Parlament, cel mai bine plasat este CDR - 32%, apoi PDSR - 26%, USD - 16,5%, UDMR - 6,5%, PRM - 5%, PUNR - 4%, ANL - 3% etc.

Joi 31 octombrie

• BEC ia o decizie controversată

Biroul Electoral Central, printr-o decizie controversată, a hotărît ca ziaristii și observatorii interni să nu poată asista la numărarea voturilor pentru alegerile din 3 noiembrie. Decizia BEC contrazice Constituția și *Legea electorală*.

• Ultimele mitinguri electorale

Sub sloganul „certitudinii victoriei”, mii de bucureșteni au participat la ultimul marș și miting electoral al CDR. „E marșul certitudinii victoriei împotriva comunismului”, a spus Emil Constantinescu. La Sala Polivalentă din București s-a desfășurat ultima manifestare electorală a PDSR, al cărui mesaj a fost: „Sperăm că România va intra în mileniul III avîndu-l în frunte pe Ion Iliescu”. Mitingul electoral USD s-a concentrat îndeosebi pe ideea victoriei împotriva președintelui Iliescu.

Rubrică realizată de
MARIAN CHIRIAC

Săptămîna politică

Luni 28 octombrie

• Ziarele prezintă sondaje ținute secrete

Mai multe cotidiene au publicat datele unui sondaj IRSOP, realizat în perioada 18-22 octombrie și ținut în secret deoarece releva tendința de scădere a audienței PDSR și a lui Ion Iliescu. Astfel, candidatul Ion Iliescu ar fi fost votat de doar 29% dintre alegători (față de 33% la începutul lunii august), în timp ce Emil Constantinescu se menține constant (26%), iar Petre Roman se afla în ascensiune (de la 16 la 20 procente). Pentru partide, situația ar fi următoarea: CDR - 30% dintre voturi, PDSR - 24% și USD - 15%.

• Protocol de colaborare tehnică între partidele de opoziție

Directorii de campanie a nouă partide și alianțe politice de opoziție au semnat un Protocol tehnic pentru supravegherea corectitudinii alegerilor. Redactat în opt puncte, Protocolul prevede colaborarea prin reprezentanți, în secțiile de votare, pentru prevenirea fraudelor în timpul procesului electoral.

Marti 29 octombrie

• BEC a respins observatori LADO și Pro Democrația

Biroul Electoral Central a admis parțial contestația PDSR împotriva asociațiilor LADO și Pro Democrația, respingîndu-le astfel acestora 41

de observatori. Din cele 41 de persoane, șapte nu au împlinit vîrsta de 18 ani, iar restul sînt suspectate de apartenență politică.

• PDSR pare pregătit să treacă în opoziție

Ministrul de stat Mircea Coșea, candidat PDSR pentru Constanța, a declarat că actualul partid de guvernămînt este pregătit să treacă în opoziție. Coșea consideră că acest lucru este normal într-o țară democratică, fiind chiar benefică o succesiune la putere în România.

Miercuri 30 octombrie

• Liberalii din CDR vor colabora în Parlament

PNL și PNL-CD au semnat un protocol de colaborare parlamentară, documentul fiind considerat un prim pas în vederea unificării liberale în cadrul CDR. Protocolul prevede ca cele două partide să constituie grupuri parlamentare comune și, totodată, realizarea unificării celor două partide în 1997, sub denumirea de Partidul Național Liberal.

• CDR îi liniștește pe funcționarii publici

Președintele CDR, Emil Constantinescu, precizează într-o declarație-apel că funcționarii publici „pot fi siguri că după schimbarea ce va urma alegerilor nu vor fi înlocuiți din motive politice”. „CDR va construi un stat de drept și va acționa pentru ca funcționarii publici să fie în slujba oamenilor, să-și facă datoria eficient și în demnitate deplină”.

ILIE ȘERBĂNESCU

Leul – din nou la dispozițiile pieței negre

Este deja nevoie de peste 4.000 de lei pentru a putea cumpăra dolarul la casele de schimb ori pe piața neagră. În vreme ce acesta pare pur și simplu aproape de negăsit pe așa-numita piață interbancară, care de mult nu mai operează, nici măcar cât de cât, tocmai din cauza penuriei de valută.

Situația pe piața valutară pare într-adevăr gravă. Volumul tranzacțiilor valutare a scăzut abrupt și îngrijorător. Cei mai mulți solicitanți de valută – chiar și în cantumuri mici – sînt refuzați de către bănci în onorarea cererilor lor. Imprumuturi masive au fost făcute de Banca Națională pe piața interbancară a capitalului privat – atît prin contractarea de credite sindicalizate, adică de la consorții de bănci, cît și prin emiterea de obligațiuni –, dar piața românească pare goală de valută. Semn probabil că resursele imprumutate au fost folosite pentru plata serviciului datoriei externe, care în acest an s-a ridicat la circa 1,3 miliarde dolari, precum și pentru consolidarea rezervelor valutare oficiale ale Băncii Naționale.

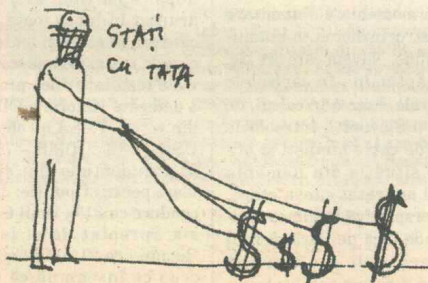
Bani pentru importurile energetice par să nu mai fi rămas. Și este vorba de vreo 300 de milioane de dolari lunar în perioada noiembrie-martie, mai precis de circa 1,4 miliarde dolari pe ansamblu. Aceasta dacă prețul petrolului pe piețele internaționale nu va spori în continuare. În ultimul timp, prețul tonei de țiței a crescut de la 125 de dolari la 170. Ceea ce, în situația actuală a economiei românești, reprezintă un adevărat dezastru. Cu atît mai mult dacă majorarea prețurilor pe piețele internaționale nu se oprește.

Banca Națională și guvernul au în vedere contractarea unor noi imprumuturi special destinate importului de energie pentru a degaja piața valutară de efortul procurării valutei necesare acestor importuri. De altfel, piața valutară nici nu ar putea să procure resursele de care ar fi nevoie, nici dacă ar fi dirijată în acest scop întreaga valută tranzacționată pe această piață, cel puțin judecînd după nivelul tranzacțiilor medii zilnice realizate în ultimele luni. Deci o nouă ipotecă pentru guvernul viitor, în seama căruia va cădea efectuarea corecțiilor necesare în economie pentru a se putea face față, încă din anul viitor, plăților substanțiale sporite față de anul acesta, în contul datoriei externe.

Este vorba de devalorizări ale cursului valutar al leului și de creșteri ale prețurilor interne. Sînt exact corecțiile de mai mult timp necesare în economie și care, din cauza alegerilor, nu au fost întreprinse la timp. Sînt însă corecții doar amîinate cu ajutorul creditorilor externe contractate și care, mai devreme sau mai tîrziu, trebuie oricum efectuate.

Nefiind însă efectuate la timp, ele vor fi, evident, cu mult mai costisitoare, și economic și social, pentru că la nota lor de plată se adaugă și dobnzile la creditele luate.

Ca „preț al tuturor prețurilor“, cursul strînge la o altă influențe tuturor factorilor care acționează în economie și asupra economiei. Moneda națională nu poate fi mai bună decît economia pe care o reprezintă. Relativa stabilizare a cursului leului obținută în 1994, după ani de degingoladă, a fost rezultatul exclusiv al politicii de restricții monetare și bugetare promovate, potrivit rețetarului prescris de FMI, și îndeosebi al majorării dobnzilor la rate care să compenseze inflația și care să oprească fuga de leu spre valută. Numai că, intrucît această politică la nivel macro nu a fost urmată de indispensabila restructurare la nivel micro, în întreprinderi – care constituie adevărata reformă –, reușitele pe linia relativei stabilizării, inclusiv a leului, nu au substanță și durabilitate, riscînd mereu să se piardă.

De altfel, aflată permanent în penurie din cauza dezechilibrului dintre cererea de valută pentru importuri și oferta de valută din exporturi – dezechilibrul niciodată acoperit asigurător din timp din surse externe, finanțarea din străinătate sînd întotdeauna sub semnul incertitudinii –, piața valutară din România nu are ca mijloc de echilibru decît devalorizarea leului. În aceste condiții, înrîncenarea guvernelor postdecembriste în menținerea artificială, din motive politice sau electorale, a cursului leului nu a făcut și nu face decît să stimuleze jocul la devalorizare al tuturor operatorilor de valută (agenți economici, bănci, case de schimb, particulari indivi-

duali) și să îi încurajeze pe intermediari (bănci, case de schimb) să utilizeze valută pe o piață proprie, și nu să o schimbe între ei pe o piață integrată. Așa-numita piață valutară interbancară nu este interbancară, pentru că valuta nu circulă între bănci, iar casele de schimb rămîn a constitui o piață aparte, al cărei curs, întotdeauna mai devalorizat decît cel de pe piața oficială, îl anunță pe acesta din urmă (ca un antemergător) cu câteva luni mai înainte. Acest mecanism accelerează de fapt devalorizarea leului și prezintă pericolul de scăpare, din cînd în cînd, de sub control a cursului. România pare să fi rămas singura dintre pretendentele la integrarea în Uniunea Europeană în care nu operează un curs unic al monedei naționale pe teritoriul țării.

Pe o piață în penurie, „jocul la devalorizare“ al operatorilor economici, deși deranjant și chiar pasibil de a fi condamnat, este, totuși, din punct de vedere strict economic și financiar, aproape firesc. El nu poate fi combătut decît lăsînd cursul să echilibreze cererea și oferta. În orice caz, tentativele de menținere artificială a cursului încurajează de fapt speculațiile și sfîrșesc într-o ulterioară scădere și mai pronunțată a cursului.

Desigur, cursul leului poate fi controlat și e bine să fie ținut sub control. Însă numai cu o condiție: să nu se încerce a i se opri tendința pe care o reclamă situația economică. Din acest punct de vedere, îndeiferent că place sau nu, cursul valutar al leului trebuie să fie lăsat liber, mai ales că – în situația actuală – ținerea sa în continuare în chingă poate conduce la o explozie de tip bulgăresc care să anuleze toate eforturile de pînă acum pe linia relativei stabilizării a economiei.

Și mai ales că sporierea severă a prețului petrolului, intervenită în ultimul timp pe piețele internaționale, majorează nota de plată a importurilor de țiței, condiții în care orice încercare de amînare a absorbției acestora în economia internă ar constitui pur și simplu o bombă.

S-ar părea că situația este într-atît de grea, încît România, în ciuda imprumuturilor masive contractate pe piața internațională a capitalului privat, a ajuns din nou la mîna FMI. Un mesaj extrem de clar a fost, se pare, transmis din partea instituției, în care se cere, pentru deblocarea finanțării externe, integrarea pieței valutare interbancare, adică de fapt eterna și eterna liberalizare a cursului.

O devalorizare a leului de circa 25% este probabil inevitabilă într-o primă fază. De scăderi și mai pronunțate însă poate n-ar trebui, în principiu, să ne temem, pentru că, dacă economia oficială nu va mai avea posibilități, leul, în mod paradoxal, va fi susținut de economia paralelă sau subterană. Pînă la un punct, aceasta practică intens jocul speculativ la devalorizare a leului, dar, dincolo de o anumită limită, mai și protejează leul, nu dintr-o iubire, ci din interes. În economia subterană acționează hoții, dar nu nebuni sau proști, care printr-o speculație năucitoare asupra leului să nu reușească altceva decît să capoteze ei înșiși în propriile afaceri împotmolite, din cauza unui leu blocat de propriul curs, un leu pe care să nu-l mai vrea nimeni și cu care să nu se mai poată face nimic.

Drept la replică

Doamnă redactor-șef,

Prestigioasa dumneavoastră revistă, în ediția sa cu nr. 43 (349), din 23-29 octombrie 1996, în articolul „Casa mizeriei, vilele luxului – un S.O.S. disperat“, apărut sub semnătura Dianei Turconi, acordă un plus de atenție Regiei Autonome Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat, prin intermediul primarului comunei Snagov, d-l Nicolae M. Marinescu. Afirmările tendențioase ale acestuia, coroborate cu interpretările aparținînd autoarei, creează în fața cititorilor imaginea conexiunii de tip cauză-efect între situația dificilă în care se găsesc copiii de la Școala specială nr. 12 – Tîncăbești și RAAPPS.

Înainte de toate, se cuvine a se face precizarea că serviciul de reprezentare și protocol, similare celor prestate de RAAPPS, există în toată lumea și, în special, în țările dezvoltate, ele fiind organizate pretutindeni în funcție de tradițiile și specificul fiecărei țări.

Tocmai din motivul invocat mai sus apare ca nejustificată afirmația potrivit căreia RAAPPS ar fi „acaparator ilegal“ vilele de la Snagov, mai

ales că întreaga activitate a instituției noastre este strict reglementată prin acte normative și are ca obiect asigurarea serviciilor de reprezentare și protocol pentru Senat, Camera Deputaților, Președinție și Guvern, independent de culoarea lor politică predominantă.

Revenind, se cuvine să admitem că Sucursala de Reprezentare și Protocol Snagov are datorii către bugetul local Snagov, dar responsabilitatea pentru această situație nu revine Regiei, intrucît invocata stare de fapt își găsește corespondent în managementul de calitate indoielnic asigurată fostei societăți comerciale Snagov, al cărei activ, dar și pasiv succesoral a fost preluat de noi cu doar 10 luni în urmă, respectiv de la 1 ianuarie 1996. Astfel, soldul datoriiilor către bugetul local Snagov la 31.12.1995, reprezentînd impozitele neplătite pe terenuri și clădiri ale fostei societăți comerciale Snagov, se ridică la nu mai puțin de 200.853.659 lei. E adevărat că legea ne obligă să stingem debitele pe care societatea preluată le avea față de creditorii, ca și față de bugetul statului. Dar la fel de adevărat e și faptul că

una dintre preocupările noastre prioritare a fost să diminuăm obligațiile financiare ale Sucursalei Snagov față de bugetul local, așa cum rezultă și din ordinul de plată nr. 874/8.10.1996, în baza căruia Primăria Snagov primește de la RAAPPS suma de 50.252.257 lei, și din ordinul de plată nr. 383/25.10.1996, prin care SRP Snagov varsă în contul aceleiași instituții suma de 10.000.000 lei, urmînd ca pînă la 20 noiembrie să se adauge încă 35.000.000 lei. În paranteză fie spus, soldul pe anul în curs al sumelor datorate la bugetul de stat cade sub incidența Ordonanței guvernamentale nr. 13/1996, care permite agenților economici să amîne respectivele plăți fără penalizări, pînă la sfîrșitul anului.

Iată de ce ne-ar fi bucurat dacă d-l primar, vîzînd eforturile noastre fără echivoc de a ne încadra în litera legii,

spre deosebire de echipa managerială anterioară, ar fi procedat așa încît să păstreze colaborarea cu noi în termeni rezonabili, fără a da conotația pe care a înțeles să o dea în revista dumneavoastră dificultăților financiare moștenite de RAAPPS de la fosta societate comercială Snagov.

Cu convingerea că revista „22“ nu tolerează genul de confuzii cuprinse în articolul „Casa mizeriei, vilele luxului“ și cu speranța că veți completa informațiile oferite cititorilor dumneavoastră și cu punctul nostru de vedere, vă asigurăm de toată considerația și respectul datorate unor intelectuali de talia celor care fac să existe publicația dumneavoastră.

Biroul de presă al Regiei Autonome Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat

Adevărul literar și artistic nr. 343

- **Victor Rebengiuc:** „Dacă nu se va schimba ceva, persecuțiile politice vor duce la dezastru teatrul românesc“
- **Vasile Sporic:** Cine se teme de Ștefan Lupășcu?
- **Nadia Angheliescu – Cu Eugeniu Coșeriu** despre lingvistică
- Poetul: „Se zice că a fost lovit cu o rană în cap...“
- Un poem de Mircea Ivănescu
- **Costache Olăreanu –** Alergătorul ideal
- Fata și moartea de Magda Mihăilescu

ZOE PETRE

Final de campanie

Am în față un text, pe care l-au publicat *in extenso* câteva ziare și pe care l-au primit prin fax, bănuiesc, mai multe birouri de campanie electorală, despre instruirea activului PDSR în vederea falsificării alegerilor. Am încercat, în bună metodă critică, să-i verific autenticitatea și – obiectiv vorbind – prea multe argumente externe, cum se spune, n-am găsit: faxul e la îndemina oricui, monopolul mașinilor cu corp mare de literă nu mai există, elementele de autentificare formală nu prea abundă, așadar. Metodologia falsificării alegerilor pe care textul o expune este extrem de brutală și deci la îndemina oricărei brute, așa că, la limită, poate fi inventată de orice minte pusă pe ticăloșii. Ceea ce m-a hotărât însă, ceea ce mi s-a impus ca o dovadă orbitoare a autenticității pedeseriste a textului, a fost o „mică frază”, vorba lui Proust: „*la alegerile din vară, oamenii noștri au fost luați prin surprindere*”.

Ascultați puțin ce frumos sună: „oamenii noștri”, această sintagmă atât de familiară nouă, tuturor, din filmele anilor '60, cu activiști buni, apropiați de colectiv, care înlocuiau cu autentică simțire oficialul „tovarăș”, păstrat pentru clipe solemne, cu „oamenii”. Era și un banc, cu Ștefan cel Mare care își mobiliza oastea la luptă cu argumentul irezistibil că „*ne așteaptă oamenii*”, adică turcii.

Despre cine se vorbește așadar, în propoziție? Despre oamenii noștri. Ce au pățit ei? Ei au fost luați prin surprindere de alegerile din iunie. „Oamenii” erau siguri că vor câștiga fără probleme, și dușmanul i-a păcălit fiindcă n-au fost atenți. Nici nu știu ce să admire mai întâi în această sintetică expresie a pedeserismului de bază: inconștiența – și Ceaușescu a fost „*luat prin surprindere*” în '89; cinismul – orice proces electoral e o problemă de țeută de mină a însului și de neatenție a adversarului; imaginația grosolană: câștiga alegerile cine pune mai mult purgativ în cafeaua părții adverse. Acesta e, vai, *adevăratul chip al guvernanților noștri actuali*; mă simt ca în serile acelea din '90 când aflam că „s-a întunericit” și că România a fost la discreția unei bande ca a lui Terente.

Aceeași senzație de *déjà vu* am avut-o, cu o conotație inversă, în clipa în care, la spectacolul perfect mecanic pe care TVR l-a intitulat „*dezbateri finale*”, microfonul candidatului Ion Iliescu s-a oprit la jumătatea cuvântului. Această mascaradă – construită după rețeta „*democrației incipiente*” din '90, când la TVRL apăreau, într-o succesiune halucinantă, revoluționari autentici și revoluționari deghizați, falși căpitani, administratori de bloc, filosofi, dădace și pompieri, suscitând un ecran de lehamite și de haos – a devenit brusc un spectacol demn de atenție. „*Luat prin surprindere*” de faptul că i s-a putut aplica efectiv aceeași regulă de timp ca și celorlalți candidați, Iliescu a continuat să vorbească în gol o clipă: ecranul plin pentru o secundă de imaginea „președintelui permanent” bătând din buze ca un pește a meritat tot circuitul falșilor prezidențiabili.

Dincolo de euforia contrastelor, de plictiseala de plumb a unor lecturi succesive ale operelor aproape complete, în versuri sau în proză, ale celor mai mulți candidați, au existat câteva indicii interesante.

RODICA PALADE

Prestația TVR

Nu a fost o surpriză pentru nimeni că TVR, care este, reamintim, televiziunea publică, trăitoare de pe urma contribuabilului, a organizat atât de prost dezbaterile finale dintre cei 16 candidați înscrisi în cursa prezidențială de la 3 noiembrie. „*Dezbateri*” nici nu e termenul potrivit, pentru că ceea ce s-a putut vedea în seara zilei de 30 octombrie pe micul ecran nu a fost decât un șir de monologuri contra cronometru.

În spațiul enorm și impersonal al uneia dintre sălile Casei Poporului, candidații au părut niște școlari care

vorbeau doar când le venea rîndul și numai despre ceea ce prevedea lecția-scenariu a TVR. Cine a îndrăznit să spună și altceva – cum ar fi, de exemplu, divulgarea faptului că TVR i-a constrins pe candidați să accepte condițiile impuse de ea, condiții parafate prin semnătura șefilor de campanie respectivi – era pe loc penalizat prin tăierea microfonului. Chiar dacă sistemul de înscriere în cursa prezidențială permite astăzi oricărui fantezist narcisist sau insomniac să devină candidat, o televiziune națională, din respect față de sine și față de oamenii care

Din 16 vorbitori, unul singur – care și el avea aerul că o face cam în silă – a pretins că e, dacă nu bine, măcar bineșor, și că trebuie doar să continuăm cum și, mai ales, cu cine am început. Prestația lui Ion Iliescu a fost corectă ca tematică, monotonă ca lectură, previzibilă ca subtext. Toți ceilalți, automobiliști sau poeți de curte, distinși intelectuali sau trimiși personali ai lui Dumnezeu în alegeri, oameni politici de stînga sau mai puțin de stînga, au spus, vreme de 6 minute și 20 de secunde, apoi de 5, respectiv de 2 minute, că așa nu se mai poate. Dar și aici există nuanțe: discursul de-a dreptul ponderat al „tribunului” României Mari, care a preferat să invoce orfanii și ciinii abandonati, în locul diatribei devastatoare cu care ne tot amenință, sugerează o grămadă de sedative menite să deschidă calea unei reinodări a fructuoasei sale complicații cu Ion Iliescu. Prestația tunător-lacrimogenă a celuialt tribun, urmărit din culise cu duioșie paternă de Ilie Verdêț (senzația cu care stai la coadă la cafea, cu un „*portret politic*” din tinerete, seamănă – nu-mi vine ceva mai elevat în minte decât un film nemțesc din aceleași vreme, *Fantomele din Spessart*, unde oamenii normali se trezeau vorbind cu năluci), s-a epuizat repede într-o revendicare a dreptului de a vorbi cît vrea el de prolix: altă complicitate posibilă. O amară constatare se adaugă despre prezența lui Nicolae Manolescu – dezamăgit, dezamăgind –, cu un pamflet încifrat despre proprietatea intelectuală, în cele 13 minute în care putea oferi electoratului său măcar revanșa unui rechizitoriu clar, strălucit, necruțător al regimului Iliescu: nu voi înceta să mă întreb de ce nu a făcut-o. Recapitularea temelor de campanie ale lui Petre Roman nu a adus nici o surpriză – în afara faptului că nu a adus nici o surpriză. Caius Traian Dragomir era mult mai incisiv în împrejurări comparabile. Despre prestația lui Emil Constantinescu nu eu se cuvina să vorbesc, în afara unei singure constatare care nu are cum să nu fie unanimă: a fost singura intervenție lipsită de orice echivoc.

Liderii CDR la marea manifestație din 31 octombrie

privesc, ar fi putut imagina o formulă inteligentă de a-i aduce în scenă pe competitori. În schimbul acestei prestații obligatorii, i-am văzut pe cei trei moderatori ai emisiunii, Dionisie Șincan, Paul Șoloc și Emanuel Isopescu, trei fosile, evocind cu brio cel mai dens întineric ceaușist, cum supravegheau cu vigilență ca nu cumva monologul adormitor să alunece pericolos spre dialog. Așa încît, în final, fiecare dintre cei trei televizioniști a putut raporta superiorului său: „*În timpul serviciului meu, nu s-a întimplat nimic deosebit*”.

În scenariul TVR, Gheorghe Funar, Adrian Păunescu, C.V. Tudor, Constantin Mudava (cu o cruce mare, de lemn, cit o lingură) erau așteptați să mai „spună una”, prin care să ne învingem plictisul și motăiala, deși miza în joc era chiar conducerea țării. După cum se știe, toți acești „*extravaganți*” sînt cotați în sondaje sub 3%. Candidații „serioși”: Emil Constantinescu, Ion Iliescu, Petre Roman și György Frunda,

au fost cu grijă uniformizați, în așa fel încît, privind TVR, nimeni nu a putut să-și facă o altă părere decât cea virtă de git de șapte ani de zile. Și, ca nu cumva acea altă părere să se infiripe pe canalele de televiziune private, reamintim că, doar cu o seară înainte, Antena 1 îi invitase pe primii trei clasați în sondajele de opinie, Ion Iliescu, Emil Constantinescu, Petre Roman, pentru o dezbateri. Candidatul Ion Iliescu a lipsit de la dezbateri, lăsînd în studio un scaun gol, fapt ce amintește de practica utilizată de Ilie Năstase, candidatul PDSR la alegerile locale.

Camuflată ipocrit în spațiile legii (timp de antenă etc.), TVR s-a aflat încă o dată, „*eroic*”, la datorie. La datoria față de partid și față de conducător. O instituție care va trebui să intre, odată și odată, în legalitate ar putea să învețe că profesionalismul, respectul față de telespectatori, inteligența și imaginația nu vor fi niciodată ilegale. Dar toate astea sînt o altă „*televiziune*”.

Ion Iliescu – cel de-al treilea temnicer al României

– Interviu cu ȘERBAN PAPACOSTEA, director al Institutului de Istorie „N. Iorga” al Academiei Române, realizat de RODICA PALADE –

● Decembrie '89–noiembrie '96 – etapa finală a regimului sovietic-comunist din România
 ● Pe plan extern, regimul instalat în decembrie '89 a manifestat devotament total față de URSS și de sistemul ei hegemonic; pe plan intern – efortul de a salva esențialul sistemului comunist cu concesii minime în sfera libertăților politice și economice ● Tratatul încheiat cu URSS în 1991 – simbolul cel mai autentic al orientării regimului Iliescu. Ion Iliescu a insistat asupra necesității ratificării tratatului chiar în pragul prăbușirii URSS ● Tratatul cu URSS – act calificat de încălcare a intereselor naționale ● Marea contradicție a politicii externe actuale: orientarea congenitală și structurală spre Rusia și discursul paneuropean ● Cei trei temniceri ai României: Gheorghe Gheorghiu-Dej, Nicolae Ceaușescu, Ion Iliescu ● Misiunea lui Ion Iliescu – păstrarea, cu toate mijloacele, a esenței puterii comuniste ● Când lunga și sinistra paranteză a comunismului se va închide (doar prin părăsirea scenei de către gruparea Iliescu), națiunea română își va regăsi identitatea ●

Domnul profesor Șerban Papacostea, se pare că acum, cu alegerile din noiembrie, încheiem o etapă. Etapa ar fi cea dintre decembrie '89–noiembrie '96. Cum ați caracteriza-o?

Intervalul deschis în decembrie 1989 o dată cu răsturnarea lui Nicolae Ceaușescu și care se va încheia o dată cu retragerea din funcția de conducător al statului a actualului președinte va intra în istorie ca etapa finală a regimului sovietic-comunist din România, inaugurat în martie 1945 cu instaurarea lui Petru Groza în fruntea guvernului țării.

Această ultimă etapă se caracterizează, ca și persoana care o întručujează, prin două trăsături dominante, strict interdependente: devotament total față de Uniunea Sovietică și cu sistemul ei de hegemonie în Europa central-răsăriteană, pe plan extern; efortul de a salva esențialul sistemului comunist, de a reduce la minimum strict necesar, impus de condițiile istorice modificate, concesile acceptate în sfera libertăților politice și economice, de a menține controlul asupra pîrghiilor puterii în toate sferile vieții social-politice, pe plan intern.

Aș dori să începem prin a comenta planul extern.

O dată instaurat, în împrejurări a căror esență și desfășurare reală sînt încă tînuite națiunii, noul regim s-a manifestat deplin solidar cu forța căreia îi datora „totul”. Manifestările acestei solidarități în dependență au fost multiple, de la apelul la ambasadă sovietică în zilele fierbinți din decembrie 1989 pînă la cele mai apropiate. Dar simbolul cel mai autentic al acestei orientări a fost tratatul încheiat de conducerea statului român în aprilie 1991 cu regimul sovietic reprezentat în acea vreme de Mihail Gorbaciov. Acest tratat, negociat din partea română de d-l Adrian Năstase și semnat de președintele țării, Ion Iliescu, a fost caracterizat, scurt timp după semnarea sa, de cei care s-au ocupat de el în publicistica vremii și care i-au înțeles semnificația reală drept un act de vasalitate, un act de sprijinire a hegemoniei sovietice care se clătina, de întîmpinare a efortului conducerei sovietice de a-și menține, într-o nouă formulă, adaptată noilor împrejurări, hegemonia în spațiul central- și est-european, de a reinnoi sistemul de dependențe vasalice impuse în trecut de Uniunea Sovietică sateliților ei europeni.

Da. Numai că România a fost singura țară fostă comunistă care a încheiat acest tratat, spre deosebire de toate celelalte foste state-sateliți.

Ați preîntîmpinat gîndul meu. Este semnificativ faptul că toate celelalte țări s-au scuturat de acest tratat și au refuzat să accepte însăși ideea unui nou tratat de acest fel. Chiar și Bulgaria, țară tradițional fidelă Rusiei și Uniunii Sovietice, a respins noua legătură de dependență cuprinsă implicit și explicit în textul tratatului întocmit de convență de conducerea sovietică și de exponenții intereselor ei în România. Tratatul a fost, așadar, chiar mai mult decît un act de vasalitate din partea României față de Uniunea Sovietică. El urma să devină platforma care avea să slujească restabilirii suzeranității Uniunii Sovietice asupra ansamblului foștilor ei sateliți; era destinat să servească drept model tuturor țărilor de curînd eliberate de sub tutela Moscovei, care urmau să-și limiteze libertatea pentru a satisface interesele hegemonice ale „marelui frate” din Răsărit, care credea încă în viabilitatea puterii sale. În cazul cel mai favorabil, noua formulă ar fi fost o „finlandizare” a statului țării foste sateliți; mai probabil, el urma să consacre un drept de control nu numai asupra politicii externe, dar și a unor aspecte ale politicii interne a acestor țări. România, adică regimul ei instaurat cu concurs sovietic în decembrie 1989, oferea modelul potrivit pentru acest nou tip de relații concepute de Kremlin. Așadar, regimul de atunci din România, aflat și astăzi la condu-

cerea țării, și-a asumat misiunea de a salva hegemonia sovietică aflată în plin proces de destrămare. Remarcabil și totodată caracteristic este faptul că, chiar atunci cînd s-a produs prăbușirea URSS, cînd a avut loc puciul de la Moscova, în vara lui '91, conducerea de la București, prin vocea președintelui Ion Iliescu, a insistat asupra necesității ratificării tratatului, în care vedea sprijinul cel mai sigur pentru propria sa putere. Mergînd împotriva evoluției istorice, fruntașii de la București s-au angajat în această direcție punînd înaintea intereselor țării pe cele ale puterii tutelare, ale imperiului sovietic. A fost în același timp un act calificat de încălcare a intereselor naționale și un caz remarcabil de orbire istorică, de refuz de a vedea realitatea, deși prăbușirea Uniunii Sovietice era iminentă, iar toți cei care știu să situeze faptul actual în perspectiva trecutului și a viitorului au înțeles că situația de pînă atunci era pe cale de a se destrăma; dar exponentul principal al vasalității țării s-a îndrîjit să nu accepte realitatea.

Dar nu cumva era o modalitate a conducerii de la București (mă refer tot la președintele Iliescu) de a-și arăta recunoștința față de Moscova pentru un serviciu pe care Moscova îl făcuse anterior celor de la cirna României?

Nu cred că poate exista îndoială în această privință. Revelații viitoare ale arhivelor, ale celor sovietice în primul rînd, vor confirma neîndoielnic constatarea că între noul regim constituit în decembrie '89 la București și conducerea din Kremlin a existat o legătură ombilicală. Dar legătura consacrată prin tratatul din aprilie '91 a fost mai mult decît expresia recunoștinței noii puteri instaurate în România (recunoștința, dacă și cînd se manifestă, e un fapt subsidiar în relațiile politice). Tratatul a fost manifestarea subordonării totale a țării și a intereselor ei față de protectorii de la Moscova ai regimului Iliescu. Una dintre primele acțiuni ale noii puteri a fost să se prezinte ambasadei sovietice, „să ne știe cine sîntem”. Demers gratuit, întrucît sovieticii știau prea bine cine erau noii conducători, de vreme ce ei îi selectaseră și îi desemnaseră pentru și în funcțiile pe care le-au ocupat.

A urmat apoi al doilea moment marcant al dependenței, tratatul mai înainte amintit. Identificarea cu interesele puterii protectoare s-a dovedit atît de neclintită, încît, în ajunul prăbușirii Uniunii Sovietice, aflată în *articulo mortis*, adică pe patul de moarte, cum spun catolicii, președintele țării și-a făcut apariția la televizor pentru a susține necesitatea confirmării, a ratificării acestui act a cărui caducitate era iminentă. Un tratat care de altminteri nu a fost supus dezbaterii publice, deși angaja tot prezentul și viitorul țării, fapt a cărui gravitate nu are nevoie să fie subliniată. Am avut prilejul atunci să public un articol în care am arătat cît de mult se asemăna acest tratat cu cele impuse de Poarta Otomană domnitorilor români în secolele XVI–XVII, prin care aceștia se obligau să fie „prietenii ai prietenilor și dușmanii ai dușmanilor” puterii otomane. Există în tratatul din 1991 o clauză similară pe care am semnalat-o la vremea aceea opiniei publice.

S-au adăugat la legăturile deschise, oficiale, cele oculte, între mafile economice dezvoltate în ambele țări prin destrămarea economiei socialiste și ca urmare a politicii de stat, mai mult încă decît a unor procese spontane. Legăturile dintre aceste mafii care tind să acapareze pîrghiile economice în Federația Rusă și în România sînt una din verigile noii dependențe care tînde să se închege tacit.

Dar cum se împacă această orientare cu discursurile paneuropene ale Puterii?

Întrebarea atinge punctul cel mai sensibil al politicii externe actuale și marea contradicție pe care aceasta o conține: cea dintre orientarea congenitală

și structurală a regimului din România spre Rusia și încercarea de a o împăca cu solicitatul ajutor și scut apusean, cea dintre realitățile nedemocrate pe care regimul din România le încorporează și o alianță al cărei țel suprem este tocmai apărarea valorilor democrației. Puterea de la București, care nu a făcut decît concesii formale sau mai degrabă marginale democrației, caută așadar să se apere împotriva evoluțiilor autentice novatoare cu sprijinul lumii occidentale și a formulelor ei de organizare colectivă a apărării, Uniunea Europeană, Tratatul Nord-Atlantic. Rămîne de văzut cît timp poate rezista o asemenea contradicție.

Pînă nu de mult a subzistat, poate mai subzistă încă, la nivelul-celui de-al doilea și al treilea eșalon al vechii ierarhii comuniste din România speranța într-o restaurație comunistă sau imperială la Moscova, restaurație care, se consideră, s-ar putea repercuta „favorabil” și în România, permițînd afirmarea tendințelor de restaurație a puterii comuniste nedeghizate în țara noastră. E o stare de spirit pe care am putut-o constata atît la București, cît și în provincie, în rîndurile nomenclaturii minore. Formula „cu fața la Răsărit”, lansată la începuturile regimului comunist de un fruntaș al guvernului Petru Groza, îi călăuzește încă pe unii membri ai actualei și ai fostei pătri conducătoare. Rotația spre Apus, cînd nu e cu desăvîrșire dezaprobată de ei, e considerată ca produs al unei triste necesități. De aici inadecvarea totală între declarațiile de intenție prooccidentale și structurile moștenite de la regimul comunist, conservate cu grijă de actuala putere.

„Cu fața la Răsărit” a stat (și stă) Puterea comunistă. Restul populației a nutrit permanent un profund sentiment antisovietic.

Este adevărat. Dovadă alegerile din 1946, care au fost o respingere totală a comunismului. La ordinul sovieticilor s-au înregistrat și s-au transmis – pe căi, bineînțeles, secrete – rezultatele reale. Astăzi acestea se cunosc și chiar colegii noștri, istoricii sovietici, care au avut acces la dosarele din arhivele lor referitoare la alegerile din 1946, spun că rezultatul real a fost o victorie covîrșitoare a Opoziției, în special a PNT și a lui Iuliu Maniu. La data aceea însă funcționau reflexele sănătoase ale întregii nații. Există o țărânie, care, desigur, nu avea un nivel intelectual ridicat, dimpotrivă, dar care avea cîteva repere esențiale: atașamentul față de pămînt, față de credință, față de Rege, față de armată, într-un cuvînt, față de forțele și instituțiile constitutive ale națiunii, și care instinctiv știa că noua Putere vine din afară, că este împusă împotriva poporului român și de aceea a respins-o; și, atît cît i-a fost cu putință, s-a opus desprinderii brutale din legătura ei

fundamentală cu pământul. Această desprindere din rădăcinile ei a țărânilor a fost programată urmărind de regimul comunist, aspect major al efortului ei de a aservi cu desăvârșire societatea românească.

Vorbiți de țărânie, dar astăzi toate straturile au fost smulse din propriile lor rădăcini.

Sigur că da, nu trebuie să ne facem iluzii în această privință. Cele patru-cinci decenii de comunism, între care socotesc și anii actualiei puteri, au reușit să creeze o stare de largă confuzie în populație, confuzie care, sper, pe temeiul ultimelor evoluții, este pe cale de a se destrăma. Dar procesul va mai cere timp; să nu uităm că în aceste cinci decenii mașina de zdrobit personalitatea pusă în funcție de regimul comunist a reușit să atragă de partea Puterii o clientelă dobândită prin diverse metode: prin privilegii, acordate unei minorități restrinse, prin teroarea de masă și prin controlul absolut asupra mijloacelor de influențare a opiniei, păzit cu grijă de regimul totalitar. Realitatea inaugurată în '45 de regimul Petru Groza, care a marcat începutul sinistrelor paranteze a dominației sovieto-comuniste în istoria românească, nu se va încheia decât o dată cu dispariția acestui regim și cu ieșirea lui din istorie, împreună cu cel care îl încarnează astăzi la nivelul cel mai înalt și veghează la supraviețuirea lui: al treilea temnicer al țării, exponent suprem al ordinii sovietice în România, al treilea conducător al acestei țări în perioada dominată de partidul comunist și de varianta sa metamorfozată actuală. Acest regim, de la începuturile sale și pînă astăzi, nu a fost și nu este altceva decât emanația ocupației sovietice. Chiar cînd s-a refugiat în formula națională, cînd a încercat să-și confere o identitate națională, regimul comunist a rămas în esență paznicul sistemului impus de sovietici, o imensă carceră în care a fost închis poporul român, ca și celelalte popoare din sfera de dominație sovietică, de altminteri.

Vorbiți de al treilea temnicer. Să-i pomenim pe toți.

Deci, primul temnicer ar fi Gheorghiu-Dej, al doilea Nicolae Ceaușescu și al treilea Ion Iliescu.

Al doilea temnicer, Ceaușescu, își crease reputația de antisovietic. Era el oare de-adevăratelea cu spatele la Răsărit?

În faza finală, cînd sistemul era amenințat, Ceaușescu a solicitat intervenția trupelor sovietice pentru a înăbuși mișcarea de emancipare declanșată în Polonia de sindicatul Solidaritatea. A simțit pericolul pentru întregul sistem, cu care era fundamental solidar. În Polonia a fost o reacție puternică împotriva acestei imixțiuni a României. Eram cu delegația de istorici români în Polonia cînd ni s-a spus: „Înțelegem pe dl Honecker că cere intervenția în Polonia pentru că o cer foștii nazisti din guvernul lui; îi înțelegem pe cei pentru că noi am participat în '68 la ocuparea Cehoslovaciei. Îi înțelegem pe sovietici pentru că asta e treaba lor, le amenințăm hegemonia, însă nu înțelegem intervenția României împotriva noastră”. Chiar și la ultima convocare la Moscova, cînd Gorbaciov, venit de la Malta, nu a făcut decât să le comunice șefilor de stat o serie de situații noi, între care desființarea Tratatului de la Varsavia, singurul conducător comunist care a încălcat consemnul de tăcere și de ascultare fără replică a fost Nicolae Ceaușescu, care a cerut intervenția militară sovietică pentru salvarea sistemului comunist pe care îl declara amenințat de „uneltrile imperialiste”. Cînd sistemul însuși a fost amenințat, naționalismul de paradă al lui Ceaușescu a cedat terenul „internaționalismului proletar”, adică puterii sovietice, divulgînd astfel rădăcina și esența reală a propriii sale puteri.

Să revenim la temniceri.

Ei sînt cei trei pe care i-am numit, cei trei președinți ai României din '45 pînă la zi, principalii demnitari ai Partidului Comunist Român și ai formulei sale succesoriale actuale, instaurată în decembrie '89, conducători a căror funcție esențială, în planificarea sovietică, a fost aceea de a menține România în sfera hegemoniei imperiale sovietice.

Teroarea de masă a fost mijlocul esențial al înfăptuirii acestui program în vremea lui Stalin; dar teroarea permanentă a fost una din caracteristicile dominante ale regimului comunist de-a lungul întregii sale existențe. Cînd trupele sovietice s-au retras din România, în vremea lui Hrușciov, Gheorghiu-Dej a lansat un nou val de teroare, „a doua glaciațiune” cum i s-a spus, pentru a veni în întâmpinarea exigenței principale a sovieticilor: menținerea comuniștilor la putere.

După aceea, au urmat cîțiva ani de destindere, pauză de refacere pentru regimul comunist, de adaptare la o nouă situație. Această pauză a corespuns cu ultimii ani ai lui Gheorghiu-Dej și cu cei dinții ai lui Ceaușescu; ani de destindere relativă, cu oarecare bunăstare și cu unele înlesniri în domeniul circulației și al informației. După care, regimul a retras concesiile acordate în anii precedenți. Sub Ceaușescu, după 1971, teroarea a mers crescînd.

Nu mai erau lagărele și închisorile de masă de odinioară, dar au fost variante ale terorii adaptate la noile realități, măsuri care s-au agravat pe măsură ce regimul se apropia de sfîrșitul său. A urmat regimul instaurat după prăbușirea lui Ceaușescu, sub conducerea celui de-al treilea temnicer care a împiedicat evoluția țării spre libertate autentică. Misiunea asumată de Ion Iliescu și de colaboratorii săi a fost aceea de a păstra, cu toate mijloacele, esența puterii comuniste și dependența față de Uniunea Sovietică, sub aparențele democratizării. Interesul specific manifestat de sovietici pentru menținerea la putere a comuniștilor în România după '89 se explică și prin hotărîrea lor de a-și păstra dominația la răsărit de Prut. Și, incontestabil, regimul proaspăt instaurat la București s-a achitat cu maximă conștiințiozitate de obligațiile sale „internaționaliste” și în această privință.

Dumneavoastră vedeți o continuitate?

Absolută continuitate. Parafrazîndu-l pe un ilustru om politic francez voi spune că „comunismul e un bloc”, inclusiv cel din România și în ciuda metamorfozelor inevitabile pe care i le-a impus istoria. Un bloc foarte coerent, în cuprinsul căruia îndîrjirea de a salvagarda esența puterii comuniste s-a îmbinat perfect cu fidelitatea față de hegemonia sovietică.

ȘERBAN PAPACOSTEA, istoric. Născut la București, la 25 iunie 1928. A urmat cursurile liceului Cantemir Vodă din București și ale Facultății de Litere din București, absolvite în 1949. Pontator-dactilograf la Cooperativa Reclădirea (1950-1951). Colaborator științific al Institutului de Istorie al Academiei RPR (1950-1952). Mînuitor de cărți și bibliotecar la Biblioteca Centrală Universitară (1954-1957). Cercetător științific la Institutul de Istorie al Academiei RSR (1957-). Doctor în științe istorice (1968). Director al Institutului de Istorie N. Iorga al Academiei Române (1990). Membru corespondent al Academiei Române (1990 -); membru corespondent al Academiei Ligure de Științe și Litere.

Studiile sale istorice sînt consacrate cu precădere unor aspecte majore ale evului mediu fizic: expansiunea thalasoacrățiilor italiene - Genova și Veneția - în bazinul Mării Negre și în spațiul central-european; cruciada tirzie; unirea bisericească între Roma și Bizanț; ortodoxie și heterodoxie în Europa central-răsăriteană; întemeierea statelor românești și premisele ei istorice; relații internaționale în secolele XIII-XV.

Publicistică politică în ziarul și revistele: Europa, România liberă, Cotidianul, „22” etc. Arestat și condamnat administrativ în 1950 pentru frecventarea Bibliotecii Institutului Francez din București.

Domnule Papacostea, un personaj care a făcut rău poporului său poate să iasă liniștit din istorie?

Sub raportul destinului individuale, evantaiul posibilităților nu are limite. V-ați referit, bănuiesc, la epoca contemporană, luați așadar cazul lui Honecker. Răsturnat de la putere, arestat, emigrat în Uniunea Sovietică, restituit Germaniei, a fost eliberat, după o aparență de proces, a emigrat în America de Sud, unde a murit de moarte firească. A beneficiat de două pensii, cea de victimă a regimului nazist și cea de înalt demnitar al regimului comunist. În această privință, destinul individual își spune hotărît cuvîntul, iar acesta e imposibil de prevăzut.

După alegerile din acest an, cum vedeți dumneavoastră situația, în cazul în care lucrurile se schimbă și în cazul în care ele nu se schimbă?

În cazul în care nu intervine o schimbare radicală, va continua declinul societății românești cu inevitabila lui consecință, erodarea actualei puteri, în măsura în care se dovedește incapabilă să-și reînnoiască

baza. În formula ei actuală, puterea neocomunistă, cum a caracterizat-o pertinent Corneliu Coposu, și-a fixat între altele, ca scop principal, păstrarea pîrghiilor puterii în economie prin constituirea, din cadrele structurilor comuniste, a unei noi clase de „capitaliști de stat”. Acestora le-a încredințat o parte însemnată a resurselor economice ale țării, a capitalului național, în încercarea de a adapta regimul la cerințele economiei de piață, fără a pierde controlul asupra societății. E ceea ce explică, probabil, piedicile enorme pe care le opune regimul pătrunderii capitalului străin și chiar constituirii unui capital românesc autonom față de putere. Foarte întîrziat în evoluția spre economia de piață, în mare măsură din cauza moștenirii epocii Ceaușescu, care a impus cu rigurozitate respectarea ortodoxiei leninist-staliniste în sfera economică, actualul regim are nevoie de timp îndelungat pentru a opera cu succes transferul și a-și consolida noile poziții în economie. De aceea, evită concurența reală cu un capital pe care nu îl poate controla, concurență care s-ar putea dovedi fatală pentru efortul său de a-și proteja propriii săi oameni de afaceri, titulari ai averii de stat, care le-a fost distribuită. Blocarea reformelor de structură se explică în bună măsură prin această tendință.

Cînd se va produce o schimbare reală, va trebui lămurită și chestiunea acestei averi comune, naționale, sustrasă colectivității și împărțită spre fructificare delegaților puterii în viața economică. S-a petrecut, în fapt, un imens jaf la scară națională pe care actualul regim și persoana care se află în fruntea lui l-au pus la cale programatic pentru a-și asigura pe termen lung pîrghiile puterii.

Toate regimurile totalitare în prăbușire au căutat să-și asigure o bază economică, mijloc de salvare colectivă, individuală, sau, e cazul celui din România, de consolidare a continuității politice. Încă se discută despre aurul naziștilor, despre fondurile mișcării legionare, despre conturile lui Ceaușescu ș.a.m.d.

Dar, evoluind în continuare în direcția de pînă acum, în esență profund conservatoare, a unui capitalism de aparență, parazitărilor, necreator, regimul nu face decât să-și submineze progresiv bazele proprii sale puteri, să-și pregătească sfîrșitul. Perspectiva acestui sfîrșit și al orizont, fie că structurile actuale continuă politica de pînă acum, fie că acceptă transformarea reală, nu cea declamatorie, practică pînă acum. Doar modalitatea sfîrșitului e diferită de la un caz la celălalt.

Dacă va înțelege, ceea ce a refuzat cu încăpăținare pînă acum, că formula de guvernare pe care tinde să o mențină e în contradicție totală cu evoluția istorică generală, dacă va întreprinde pașii necesari în direcția reformelor de profunzime, dacă va evolua cu hotărîre spre structurile occidentale, care nu sînt numai o soluție de securitate politică și militară, ci un sistem de valori de civilizație care trebuie acceptate pentru a primi dreptul de a fi integrat în ele, atunci regimul din România se va fi rupt hotărît de trecutul său totalitar. Dar acest pas nu îl poate întreprinde un om care prin vocația, formația și tot trecutul său s-a identificat cu lumea totalitarismului sovietic și a excreșcenței sale din România: omul tratatului cu Moscova.

Cînd lunga și sinistra paranteză a comunismului va fi încheiată, atunci abia națiunea română va reveni la matca istoriei proprii și își va regăsi identitatea colectivă. Din clipa aceea opera de recuperare va fi autentică și se va desfășura accelerat, potrivit capacității dovedite a poporului român de a recupera timpul istoric irosit.

Aș vrea să vă întreb dacă vedeți vreo asemănare între momentul de acum și cel al alegerilor din noiembrie '46.

Există posibilitatea să se repete faptul din '46, marea fraudă. Regimul se află în fața unei opțiuni tragice pentru el, dar mai tragică încă pentru poporul român. Are de ales, și e ultimul moment cînd poate să o facă, între valorile autentice ale libertății, prin integrarea efectivă în ordinea europeană și euro-atlantică - dar în acest caz trebuie să se debaraseze de sistemul pe care s-a întemeiat și de formulele de guvernare de pînă acum - și între o reacție conservatoare, mai pronunțată decât cea actuală, un refuz categoric al evoluției, și atunci e sigur că dezodămintul, la o dată pe care nu o putem anticipa, va fi dramatic, asemănător finalului precedentului regim. Pentru că, mai curînd sau mai tîrziu, istoria își impune cursul. Romanii spuneau că destinul pe cei care îl acceptă îi poartă; iar pe cei care îl refuză îi trage. Să sperăm, totuși, că înțelepciunea va triumfa în cele din urmă, că o cumpănire la rece a realităților lumii contemporane îi va determina pe cei mai puțin aserviți trecutului dintre conducătorii actuali să accepte schimbarea de fond, nu cea formală la care s-au limitat pînă acum.

CONSTANTIN SIMIRAD, primarul Iaşului

O structură capabilă să formeze guvernul

 - Interviu realizat de **IULIAN ANGHEL** -

Domnule Constantin Simirad, sinteți primarul ANL al unuia dintre cele mai mari orașe din țară. Care credeți că vor fi rezultatele finale ale alegerilor generale în Iași, știut fiind că, pe ansamblu, ANL nu a avut în timpul campaniei electorale o poziție prea bună, cel puțin așa cum a fost ea reflectată în sondajele de opinie?

Din sondajele pe care le-am făcut, s-ar părea că ANL va obține în final, pe județul Iași, în jur de 14%, ceea ce înseamnă un procent foarte bun. Am fi putut obține ceva mai mult dacă această siglă, măruș și calul, ar fi avut timp să se impună electoratu-lu ieșean. Alianța noastră a fost făcută ceva mai târziu și, prin urmare, simbolul nostru este mai greu de perceput. Cred totuși că asocierea mărușului la Alianța Națională Liberală se va dovedi benefică pentru rezultatul de la Iași. Nu trebuie uitat că în alegerile locale măruș a câștigat aici tot ce s-a putut câștiga - județul și primăria. Am reușit să facem județul Iași fieful Alianței Civice. Sperăm ca acest lucru să fie reflectat de rezultatul final al alegerilor din 3 noiembrie.

Din alegerile precedente (cele din '92, alegerile locale din vara acestui an și, de ce nu, recentele alegeri), se poate observa că, deocamdată, ceea ce influențează un elector în opțiunile sale este nu atât programul unui partid, ci persoana care reprezintă acel partid, personalitățile ce candidează pe listele acestuia. Ce ați făcut dumneavoastră, ca primar, pentru ca mesajul ANL să fie receptat nu atât ca opțiune a unor personalități ale partidului pentru o anumită orientare politică, ci ca program coerent, capabil să aducă o schimbare concretă în societate?

Noi simțim încă într-o perioadă de început în viața politică românească, o perioadă de început al democrației, când oamenii nu percep programele politice, ci mai degrabă personalitățile. Acest lucru nu s-a întâmplat numai la alegerile precedente sau la acestea de acum, eu cred că și la alegerile din 2000 personalitățile vor constitui acele „locomotive” care vor trage după ele voturi pentru un partid sau altul. În ce mă privește, fiind primar din 1992, am avut prilejul și posibilitatea de a face ceva pentru județul Iași care să fie perceput de către electorat în bine. Acest lucru a atras o deplasare masivă de voturi din direcția PDSR spre direcția PAC - și asta mai mult cu argumentația rezultatelor decât cu a personalităților. Fără îndoială, în cei patru ani de când sînt primar, eu am fost puternic mediatizat, iar lumea a apreciat munca și corectitudinea cu care am condus primăria. În privința alegerilor de acum, am fost implicat în campania electorală, am încercat să atrag ieșenii de partea ANL, folosind în acest scop simpatia lor pentru mine. Dacă aș fi fost în fruntea unei liste electorale, aș fi putut atrage, poate, mai multe voturi, pentru că efortul meu ar fi fost astfel justificat. Poate de aceea am întâlnit în timpul campaniei unele remarci răutăcioase, ca de exemplu: în ce calitate apar eu mereu la televizor sau radio?

Ați avut probleme cu desfășurarea campaniei electorale? Mă refer la relația dumneavoastră cu actualul prefect.

Relațiile cu actualul prefect, ca și cu cel din trecut au fost normale. Nu am avut incidente de campanie decât la locale, și asta în ce privea rețipărarea buletinelor de vot. Acum au fost doar mici incidente legate de aflarea pe listele președinților secțiilor de votare a unor membri PDSR, situație care a creat mici fricțiuni.

Cum ați colaborat cu celelalte formațiuni ale Opoziției?

Fiind în campanie electorală, la locale, fiecare partid, fiecare alianță politică a căutat să-și impună propriul candidat. Prin urmare, cum eu eram primar în funcție, toate atacurile s-au dirijat către mine. După terminarea alegerilor locale, surpriza a venit prin oferta de colaborare a Convenției Democratice pentru eliminarea din structurile administrației locale a tuturor membrilor PDSR, lucru care s-a și realizat. Domnul Vasile Lupu, președintele CDR Iași, ne-a oferit această colaborare benefică pentru toți. Cu alte cuvinte, ceea ce s-a întâmplat în campania electorală a fost ceva firesc, dar când s-a pus problema alianței efective pentru conducere, Opoziția și-a dat mina și a colaborat foarte bine. Deci nu trebuie să judecăm o formațiune politică după agresivitatea, mai mică sau mai mare, din timpul campaniilor electorale. Cît privește actualele alegeri, important este că după aflarea rezultatelor să ne dăm mina și să formăm un guvern care să elimine partidele din arcul roșu, care au condus România pînă acum.

Nedepășirea pragului electoral de către ANL reprezintă un pericol pentru toate forțele democratice

Sperați în formarea unui guvern care să coopteze ANL în structurile sale?

Cred că ANL va fi cooptat la guvernare, însă asta depinde de procentajul pe care-l va obține în alegeri. Pentru că CDR, USD și ANL se arată a fi deja o structură capabilă să formeze următorul guvern. Dacă în această coaliție vom reuși să atragem de partea noastră UDMR sau UNC, va fi un lucru bun, pentru că vom avea o majoritate guvernamentală mult mai comodă și, de ce nu, suficientă pentru a modifica unele legi care nu au fost redactate în cel mai fericit mod.

Aveți o prognoză pentru felul cum va arăta Parlamentul după aceste alegeri?

Va fi un echilibru destul de stabil în parlamentul viitor. Sper ca Opoziția să aibă în jur de 58-60% din locurile din Parlament. Pericolul pentru întreaga Opoziție ar fi ca ANL să nu atingă pragul de 3%, lucru care ar dezechilibra viața politică românească. În această situație, vom avea, poate, surpriza să constatăm că CDR și USD nu au majoritatea și astfel să avem un nou guvern al arcului roșu. Din păcate, acest pericol nu a fost realizat la justa lui

CDR am fi vrut să-i captăm de partea noastră, pentru ca ei să nu încapă pe mina PRM, PSM etc. Dacă i-am fi atras pe aceștia, după ieșirea noastră din Convenție ne-am fi putut situa la un nivel de 12-14%. Din păcate, partidele din ANL nu au fost atât de vehemente în a critica actuala Putere - și acest lucru a adus cu sine declarații căldute, declarații care nu ne-au adus voturi. Din contra: dacă la un moment dat aveam 10% (iar USD, pe atunci, 3%), ulterior, datorită neincisivității discursurilor noastre la nivel central, am scăpat o parte din electorat în alte direcții. Ar fi trebuit să avem un curs mult mai caustic împotriva Puterii, dar fără să atacăm CDR. Chiar în campania electorală, deși eram atacați de CDR, eu nu am atacat Convenția.

Au atacat-o, în schimb, Dinu Patriciu și Nicolae Manolescu...

Nu am înțeles de ce s-a întâmplat acest lucru, cînd dușmanul nostru comun este PDSR cu acoțiții lui. Nu înțeleg de ce s-au returnat aceste atacuri acolo unde nu trebuia. Am pierdut voturi și din cauza aceasta. Am fost întotdeauna în dezacord cu astfel de declarații în care, fără nici un motiv, se ataca Convenția.

S-ar putea să fie vorba, la un moment dat, de o strategie greșită la vîrf, care va costa, într-un fel sau altul, ANL?

Vom face o analiză (după aflarea rezultatelor finale) a strategiei duse în campania electorală și, dacă ea se va dovedi deficicientă, îi vom trage la răspundere pe cei vinovați. Personal, am intenționat să alcătuiesc o strategie locală bine pusă la punct, dar nu am fost lăsat să o fac. Am jucat după muzica ce s-a cîntat de la centru, dar sper, totuși, că vom reuși și așa, pentru că merităm să avem rezultatele pe care le așteptăm.

Dacă ar fi să participați la guvernare și vi s-ar cere părerea, ce ministere ați cere pentru ANL?

Dacă aș fi întrebant ce ministere am putea chibzui cel mai bine, aș solicita Ministerul Culturii, Invățămîntul, Externele, Apărarea și, nu în ultimul rînd, Internele. Pentru că pentru aceste posturi avem oameni foarte buni, care le pot conduce într-un spirit democratic, așa cum înțeleg eu democrația.

Am făcut din Iași cel mai îngrijit oraș din România

Ați putea să numiți câteva reușite pe care le-ați avut de cînd sinteți primar al Iașului?

Succesul pe care l-am avut la alegerile din iunie s-a datorat, în primul rînd, activității corecte pe care am desfășurat-o la primărie. Procentul de 72% pe care l-am obținut în primul tur s-a datorat faptului că am reușit să fac din Iași cel mai îngrijit oraș din România. Este un lucru pe care nu numai noi l-am afirmat, ci toți cei care veneau aici. Acest fapt a fost sesizat de către cetățenii Iașului. Lor a început să le placă curățenia și au devenit ceva mai păstrători ai curățeniei. Iașul a fost și este un oraș care spală străzile de două ori pe zi, un oraș care a redat cetățenilor săi valori culturale lăsate în uitare de către vechii guvernanți. Se observă acum o schimbare în bine în comportamentul civic al ieșenilor. Am realizat aceste lucruri în condițiile unui buget de austeritate. Am găsit însă modalități de a obține câteva guri de oxigen printr-o politică financiară proprie a primăriei noastre, politică ce va fi adoptată și de alte primării din țară.

Ați colaborat cu primăria Bucureștiului și cu primarul Victor Ciorbea?

Cu domnul Ciorbea nu am colaborat. L-am întâlnit o dată într-o competiție pentru președinția federațiilor municipiilor. Acolo, creîndu-se o coaliție între CDR și USD, eu am pierdut competiția. M-am simțit atunci izolat și frustrat văzînd o coaliție a acestor partide împotriva mea, o coaliție din care eu, firesc, ar fi trebuit să fac parte.

Ce coaliții credeți că se pot realiza după aflarea rezultatelor finale, în afară de cele previzibile la ora actuală?

Aș fi foarte dezamăgit dacă după alegeri s-ar realiza o coaliție PDSR-USD. Cred că ar fi cea mai mare păcăleală pe care au luat-o românii vreodată. Acest lucru mă îngrozește.

Indiferent care vor fi rezultatele, credeți într-o fuziune a nenumăratelor partide liberale?

Sînt foarte multe orgolii în mișcarea liberală românească, și acestea au adus prejudicii imense societății politice românești. Nu cred că aceste orgolii vor dispărea imediat după alegeri. Singură intrarea într-o viață politică normală ar duce la dispariția lor.

dimensiune de către unii politicieni din Opoziție. Pentru că, dacă ați urmărit campania electorală din țară (cu excepția Iașului, unde noi, cei din ANL, avem grijă să arătăm populației că PSM, PUNR și PRM au fost partide care au condus țara), ați văzut că, prin campania electorală pe care au făcut-o, aceste partide s-au comportat ca și cum ar fi făcut parte din Opoziție. Ei au creat o falsă imagine, au criticat foarte mult ce a fost, fără să-și asume responsabilitatea guvernării. Mai mult, chiar PDSR a trecut în „opoziție” și s-a putut observa cu cită înverșunare critica faptele negative, fapte care se datorează, de altfel, proastei lor gestiuni în perioada de guvernare. CDR ar fi trebuit să-și axeze mai mult campania electorală, cel puțin cea din final, pe a demonstra lumii că cei care ne-au condus nu sînt numai cei din PDSR, ci și PSM, PRM, PUNR.

Nu credeți totuși că dacă ANL va avea un procentaj oarecare, acesta va veni din partea alegătorilor tradiționali ai Opoziției - și mai ales ai CDR?

Nu este așa. Procentul ANL se află pe un culoar între ANL și PDSR. Acest culoar s-a suprapus mai degrabă cu culoarul USD. În politica de dezinformare pe care a dus-o TVR, multă lume este supărată atât pe PDSR (din cauza căruia trăiește atât de greu), dar și pe CDR, pentru că, prin politica ce s-a dus împotriva lor de către PDSR, au fost discreditati. Această propagandă pedeseristă a avut un mare efect. Deci pe oamenii care sînt atât împotriva PDSR dar și a

MOLNÁR GUSZTÁV

UDMR la răscruce

I

Gusztáv Molnár este conducătorul Grupului de cercetări geopolitice din cadrul Institutului pentru Europa Centrală, Fundația László Teleki, din Budapesta. Cunoscutele analist, având o influență recunoscută în mediile care fac politica internă și externă la Budapesta, autor al unor studii care au trezit interesul în Ungaria și în străinătate, este un fervent susținător al principiului devoluției – transferarea unor importante competențe în plan regional, inclusiv crearea unor parlamente regionale. Exemplul pentru care optează acum, în demonstrația sa, este cel al Elveției, stat cu o structură federalivă. Cititorul român poate nota că structura federalivă constituie numai o formă extremă a principiului devoluției, state precum Spania ori Italia atingând un grad avansat de descentralizare regională fără ca prin asta să se ajungă la federalizare.

GABRIEL ANDREESCU

• Integrarea în structurile vestice, ce servește interesele naționale ale Ungariei, constituie prioritatea numărul unu a politicii externe ungare • Tratatul de bază marchează acea strategie politică ce are menirea să-i elibereze pe cei peste un milion și jumătate de etnici maghiari din buncărul etnicității • Cred că este timpul ca UDMR să pună pe masă un amplu plan de reformă a întregului sistem de administrație publică •

Tratatul româno-ungar are și aspecte pozitive

Faptul că în privința Tratatului de bază guvernul maghiar nu a cedat presiunilor UDMR marchează clar limitele influenței politice – pe eșichierul politic din Ungaria – a organizațiilor maghiare de peste hotare. A devenit astfel o certitudine faptul că integrarea în structurile vestice, integrare ce servește interesele noastre naționale, constituie prioritatea numărul unu a politicii externe ungare. Această integrare este atât de importantă, încât pentru realizarea ei trebuie să ne asumăm și conflictul de interese – sperăm, vremelnic – cu maghiarimea de peste hotare.

Deși UDMR subliniașe pe drept numeroasele sale deficiențe, Tratatul de bază româno-ungar are totuși trei aspecte pozitive.

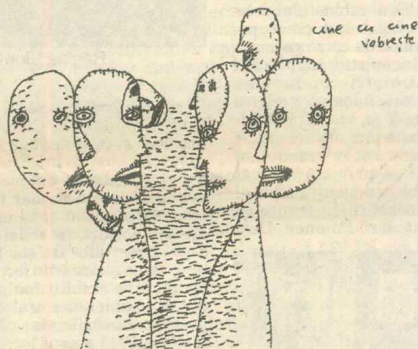
1. În primul rând, el ridică la rang de lege, făcându-le astfel irevocabile, drepturile naturale dobândite de maghiari o dată cu prăbușirea comunismului (dreptul de a înființa organizații și partide proprii, de a-și apăra identitatea, dreptul la învățământ în limba maternă, la inscripții bilingve etc.), drepturi pe care importante forțe politice – atât din România, cât și din Slovacia – ar dori să le desființeze. Cel mai recent exemplu în acest sens este cuvântarea rostită de Gheorghe Funar, candidatul pentru președinție al PUNR, care și-a inaugurat campania prezidențială cu o cuvântare (transmisă în direct de Radio România Actualități), în care nu numai că inculpa NATO sub motiv că pregătește un nou Dictat de la Viena, dar promitea alegătorilor că va desființa și bilingvismul, instituit, după părerea sa, ilegal.

Partidele naționalist-extremiste, antioccidentale, române și slovace, precum și susținătorii din umbră ai acestor formațiuni politice nu se împacă defel cu ideea că maghiarii minoritari și-au cucerit un astfel de spațiu de mișcare, grație căruia asimilarea lor a devenit imposibilă. Rămîne evident, așadar, că păstrarea și consacarea prin lege a acestui spațiu de mișcare este minimul vital, fără de care dănuirea și existența comunităților maghiare pe pământul unde s-au născut nu poate fi asigurată. Tendințele politice care au drept scop desființarea acestui spațiu de mișcare și-au pierdut din șanse prin semnarea tratatelor de bază.

2. Al doilea aspect pozitiv este posibilitatea continuării acestui drum: Tratatul de bază stipulează că părțile contractante vor coopera în perfecționarea cadrului internațional în ce privește apărarea drepturilor minorităților și vor adopta documentele internaționale pertinente, asumându-și obligația în acest sens.

3. Ultimul aspect, dar nu ultimul ca importanță pentru maghiarii din Ardeal, este că Tratatul de bază marchează strategia politică, având menirea să-i elibereze, în sfîrșit, pe cei peste un milion și jumătate de etnici maghiari din buncărul etnicității,

din situația înșoșitoare, atât din punct de vedere politic, cât și moral, situație tocmai de aceea inacceptabilă, a statului permanent de minoritate. E regretabil că dintre politicienii de frunte ai UDMR singur Frunda György a intuit această posibilitate, declarînd că introducerea Recomandării 1.201 în Tratatul de bază este „un succes al UDMR”. În interpretarea juridică a Recomandării 1.201, dată de Consiliul European, autonomia poate fi realizată nu pe baze etnice, ci teritoriale, în consens cu legislația națională – prin urmare, cu sprijinul și consimțământul populației majoritare. „Iar noi – precizează candidatul la președinție al UDMR – am cerut, am revendicat, cerem și revendicăm autonomia teritorială”, ceea ce „este tot atât de avantajos pentru români, cât și pentru maghiari”.

Problema-cheie ar fi următoarea: pentru care teritoriu revendică UDMR autonomia? Dacă o face numai pentru teritoriile cu populație majoritar maghiară ale Țării Securilor și ale Partiumului, atunci nu poate respinge învinuirea că, totuși, dorește autonomia pe bază națională sau etnică. Nu mai vorbim de faptul că, în această situație, cu greu ar putea convinge pe cineva că o astfel de autonomie este la fel de avantajoasă pentru români, ca și pentru maghiari.

Autonomia teritorială e necesară în România, dar și în Ungaria

Cred că e timpul ca UDMR să pună pe masă un amplu plan de reformă a întregului sistem de administrație publică, un program care să fie capabil ca, în acord cu tendințele similare ale partidelor din Opoziție, să desăvîrșească autonomia locală și descentralizarea administrației deja existente, lucru care i-ar permite apoi, în acord cu practica juridică generală a Uniunii Europene, să ridice problema regiunii Banatului și a Transilvaniei. Dar numai pe baze teritoriale – și nu etnice.

Din păcate, nu s-a ajuns încă aici. Dar trebuie să adăugăm imediat – înainte de a începe să calificăm cultura politică românească, indiscutabil mai puțin dezvoltată decît a noastră – că acest lucru nu s-a întîmplat nici în Ungaria. Sperăm că, mai devreme sau mai tîrziu, unul dintre partidele parlamentare maghiare mai inteligente – și, de ce nu, chiar mai multe – va propune, de data aceasta voluntar, împărțirea țării în trei regiuni. S-au conturat deja de mult, în mod natural, trei regiuni: Ungaria de Vest, Ungaria Centrală (alcătuită din județele Pest,

Bács-Kiskun și Csongrád, urmînd axul de nord-sud al țării) și Ungaria de Răsărit (care comunică cu restul țării prin șoseaua națională M3, 4 și autostrada sudică, ce se va construi în viitor). Birocrații din ministere nici nu vor să audă de regionalizare, care ar știrbi privilegiile Puterii, iar partidele nu au nici destul curaj, nici destulă fantezie ca să pună pe ordinea de zi o astfel de problemă.

În prezent, în România, pe ordinea de zi sînt autonomia unităților de bază ale administrației locale și crearea condițiilor materiale ale acestei autonomii. În ce privește comunitatea maghiară, numai desăvîrșirea autonomiei locale face posibilă folosirea drepturilor concrete privind învățămîntul, folosirea limbii materne și prevederi stipulate în Tratatul de bază româno-ungar. De exemplu, Tratatul de bază menționează că acolo „unde trăiesc un număr important” de minoritari, numele localităților și ale străzilor, precum și anunțurile publice să poată apărea și în limba acestora. Trebuie să se ajungă la situația ca acest „număr însemnat” să nu fie cel dictat de la centru, de 50% plus unu, ci acela acceptat de organele autonomiei locale și care ar oglindi nivelul real al toleranței populației locale românești. Altfel, în multe locuri se va întîmpla ceea ce s-a întîmplat în cartierul Mănăștur din Cluj, în 1945, cînd locuitorii români de acolo au pus o tablă imensă la începutul Căii Mănăștur, cu inscripția: „Pînă aici e democrația! De aici e Mănăștur!”. Dar dacă măcar în 20 de comune sau orașe, și chiar pentru o populație maghiară de 5 sau 10%, se vor asigura inscripțiile bilingve, atunci poate se vor schimba și mănăștureni...

Românii din Transilvania nu sînt azi chiar atît de toleranți, așa că încrederea maghiarilor în toleranță trebuie să fie asemănătoare pariului pe care l-a făcut Pascal. Pascal a zis: „Deoarece după regulile jocurilor de noroc nu se poate demonstra că nu avem nici o șansă dacă pariem pe Dumnezeu, trebuie să pariem pe El”. Însă dacă facem politică pe baze naționale sau etnice împotriva unei Puteri care are ca scop omogenizarea națională, este sigur că nu avem nici o șansă. Sigur, nici prin politica bazată pe teritorialitatea modernă, în consens cu tendințele globale, succesul nu este garantat. Dar cel puțin avem niște șanse. Avem șanse atît cît să reușim să înfruntăm în România exclusivismul teritorial, bazat pe îngemănarea mistică între națiune și spațiu, și cît să facem Occidentul, sceptic față de autonomia pe baze etnice și față de drepturile colective (sau chiar împotriva lor), să înțeleagă, în sfîrșit, exact și să sprijine aspirațiile minorităților pentru descentralizare.

Traducere de
SZEHRÁNSZKY ISTVÁN

Concurs „Jurnalistul European”

Delegația Comisiei Europene în România organizează concursul „Jurnalistul European”, ediția 1997. Cei interesați trebuie să trimită cinci articole publicate/difuzate în presa românească în perioada 1 noiembrie 1996–1 iulie 1997 (împreună cu dovada publicării/difuzării), precum și un eseu despre rolul ziaristului în procesul de integrare europeană. Tema articolelor trebuie să fie legată de integrarea europeană, viitorul Uniunii Europene și locul României în UE (din punct de vedere economic, politic, social, legislativ, instituțional etc.).

Articolele se vor trimite în plic, cu mențiunea „Concursul Jurnalistul European”, la sediul Delegației (Angela Cristea), str. Grigore Mora nr. 11, București, 71278, cel mai tîrziu pînă la 1 august 1997. Vor fi premiate lucrările care se detașează prin acuratețea informației, varietatea subiectelor tratate, profunzimea înțelegerii procesului de integrare europeană. Premiile pentru cele mai bune lucrări constau într-o vizită de studiu la instituțiile UE.

Ziaristi care au cîștigat prima ediție (1996): Gabriel Andreescu (revista „22”), Cristiana Terenche (*România liberă*) și Al. Florin Țene (*Flagrant* – Cluj).

SERBAN RĂDULESCU-ZONER

II

Climatul politic premergător alegerilor din 1946

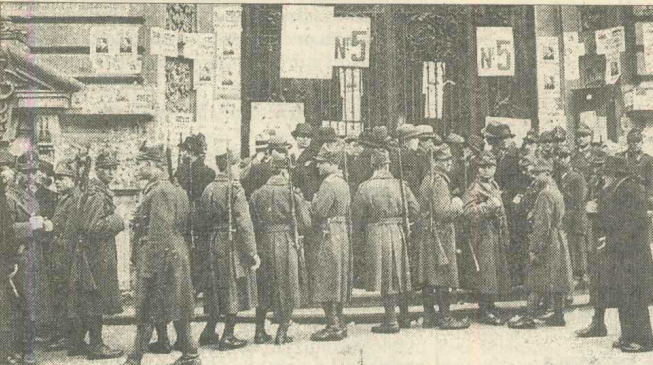
Din numărul trecut:
 • În toate statele est-europene, instaurarea comunismului s-a făcut după un același scenariu al Moscovei • Modelul rus prevedea trei etape: constituirea unei coaliții guvernamentale cu participarea principalelor partide politice; înlocuirea coaliției autentice cu una fictivă și, în cele din urmă, preluarea întregii puteri de către comuniști •

Scenariul de sovietizare comun pentru tot Estul

În cadrul acestui scenariu de sovietizare a statelor din centrul și sud-estul Europei, sub ocupația Armatei Roșii, un episod l-a constituit, conform celor menționate, desfășurarea unui simulacru de alegeri parlamentare, după ce comuniștii obținuseră controlul asupra Ministerului de Interne, asupra serviciilor secrete, al Armatei și al Justiției. În România, asemenea „alegeri” au avut loc în ziua de 19 noiembrie 1946.

Care a fost contextul internațional în perioada campaniei electorale și a alegerilor din România? Care a fost climatul politic din țară?

Conform menționatului țirg Churchill-Stalin, România intrase complet în sfera de influență sovietică. Iuliu Maniu intuise probabil această realitate, căci numai astfel se explică întrebarea directă pe care i-a pus-o lui Burton Berry, reprezentantul diplomatic al SUA, în cursul unei întrevederi, la începutul lui decembrie 1944. „Cu multă emoție – comunica la Washington amintitul diplomat american – Maniu m-a întrebat dacă America și Marea Britanie doreau ca România să devină o parte a Uniunii Sovietice”. „I-am spus lui Maniu că, din câte știu eu, afirmația făcută de Molotov în primăvara trecută și arti-

Aspect de la o secție de votare

celele armistițiului indicau că cei trei aliați principali se așteptau ca România să fie un stat independent și suveran”, scria, în continuare, Burton Berry în menționatul document, încheindu-și raportul cu următoarele cuvinte: „Sugerez că este timpul să i se adreseze lui Maniu un mesaj de încurajare”. Dacă viitorul României și al Bulgariei fusese tranșat în favoarea Uniunii Sovietice de către marile puteri învingătoare în cel de-al doilea război mondial, iar diversele luări de poziție reprobatoare ale diplomației anglo-americane față de procesul de sovietizare a amintitelor două țări aveau doar caracterul unor baloane de oxigen pentru partidele din sfera opoziției democratice, ceea ce a nemulțumit într-o anumită măsură guvernele de la Londra și Washington a fost călcarea în picioare de către Kremlin a acordurilor referitoare la celelalte țări aflate sub ocupație sovietică: Ungaria,

Cehoslovacia, Polonia, Germania de Răsărit.

În Ungaria, de exemplu, deși în Parlamentul ales în mod liber se crease o majoritate parlamentară alcătuită din reprezentanții Partidului Micilor Agrarieni, iar președintele republicii, Tildy Zoltán, și primul-ministru, Nagy Ferenc, erau membri ai aceluiași partid, comuniștii unguri au pornit în primăvara anului 1946 o campanie din interiorul și din afara Parlamentului. Campania a fost orchestrată de Mátyás Rákosi (alias Róth), secretar general al PCU, sosit în Ungaria cu furgoanele Armatei Roșii, și de către László Rajk și a constat în așa-zisa demascare și epurare a deputaților partidului majoritar, sub pretextul de a fi fasciști și reacționari. În Polonia, după ce, în iunie 1945, Molotov acceptase, în urma presiunilor anglo-americane, ca în guvernul provizoriu de la Varșovia să participe și unii membri ai cabinetului polonez constituit la Londra, după ocuparea statului polonez de către germani și sovietici la începutul războiului mondial, comuniștii conduși de Gomulka și Bierut, folosind aceleași metode de intimidare, violență și falșuri ca și în celelalte țări sub dominație sovietică, au manevrat referendumul din 30 iunie 1946, prin care a fost aprobată politica așa-zisului Bloc al Partidelor Democratice, în frunte cu Partidul Muncitoresc Polonez. Deși

Mikolajczyk, liderul opoziției și șef al Partidului Țărănesc din Polonia, a contestat rezultatul referendumului, reacțiile diplomației anglo-americane au fost palide, iar scenariul de bolșevizare a Poloniei a continuat. Ca atare, în ianuarie 1947, cu prilejul alegerilor din Polonia, zeci de mii de membri ai Partidului Țărănesc, cit și 138 de candidați ai acestuia au fost arestați, iar rezultatele scrutinului au fost asemănătoare celor din România cu câteva luni mai înainte.

Partidul Comunist devine o „formidabilă mașină de război”

După cum rezultă din cele câteva exemple date, și care ar putea continua, climatul politic din centrul și sud-estul Europei, aflat sub ocupația Armatei Roșii, nu era cituși de puțin

diferit față de cel din România. Campaniile comuniste de intimidare și apoi de eliminare prin violență a partidelor democratice de pe scena politică din Ungaria, Polonia sau Bulgaria, la care m-am referit, s-au desfășurat și în România, începând încă din septembrie-octombrie 1944. Transformarea partidului comunist într-o „formidabilă mașină de război”, conform sintagmei folosite în cartea *La vie en rouge* de Christian Duplan și Vincent

Regina Elena împreună cu liderul liberal, Dinu Brătianu

Giret, referindu-se la „opera” lui Rudolf Slanski în Cehoslovacia, s-a petrecut și în România, sub conducerea, mai ales, a lui Emil Bodnăraș. Există totuși și o deosebire. PCR, avind inițial un număr foarte mic de membri, a apelat și la unii legionari, așa-zis pocăiți, în vederea alcătuirii detașamentelor de șoc înarmate cu bite, răngi și arme de foc, care au avut un rol bine stabilit înainte și în timpul campaniei electorale din 1946. În prezent, dovezile sînt clare că în octombrie 1945 a avut loc, la Ministerul de Interne, o întrevedere confidențială între Teohari Georgescu și comandantul legionar Nicolae Pătrașcu. Conform unui raport transmis la Washington de Burton Berry, Teohari Georgescu se angajase, în numele guvernului, de a nu porni acțiuni penale contra legionarilor care se vor pune la dispoziția PCR, iar Pătrașcu urma să ofere comuniștilor „trupe de șoc sau teroristi care să ajute la suprimarea oricărei rezistențe politice”. În acest timp, în presa comunistă a vremii, fruntașii PNT și PNL erau calomniați și insultați, fiind acuzați de a fi susținători ai fascismului și ai legionarilor.

Miron Constantinescu, de exemplu, susținea în *Scnteia* că Iuliu Maniu ar fi „complice al slugilor lui Hitler”. Teohari Georgescu și Emil Bodnăraș s-au spri-

jinit în timpul campaniei electorale nu numai pe poliție și serviciile secrete, infiltrate de agenți sovietici, de tipul lui Nicolski, ci și pe grupuri de șoc, alcătuite atît din bătăuși și comuniști, cît și din legionari.

Acțiunile teroriste ale acestora începuseră încă din primele luni ale lui 1946, cu scopul intimidării membrilor și simpatizanților partidelor democratice în perspectiva viitoarelor alegeri. Cîteva exemple: la 16 februarie era devastat sediul PNL din Arad, cu care prilej un membru al respectivului partid a fost ucis. Cîteva zile mai tîrziu a avut loc un atentat nereușit la viața lui Dinu Brătianu, pe cînd se îndrepta spre Cîmpulung Muscel pentru a participa la o întrunire. La Dej, în ziua de 22 aprilie, Emil Hațieganu, fruntaș al PNT, venind cu mașina de la Cluj, a fost oprit de un grup de comuniști violenți, a fost insultat, iar

cauciucurile automobilului au fost tăiate. Cu puține zile înainte de data alegerilor, Ion Mihalache, căruia i se ridicase dreptul de a candida, sub motivul de a fi participat ca voluntar la războiul antisovietic, este victima unui atentat la Topoloveni, iar la București, secretarul general al tineretului universitar PNT, Ion Bărbuș, și încă alți trei studenți sînt atacați și răniți în urma unor lovituri de cuțit. La 16 noiembrie, în sectorul 3 din capitală, întrunirea PNT nu s-a putut ține datorită unor incidente violente provocate de comuniști și soldate cu 40 de răniți. În aceeași zi, ziarul *Liberalul* relata despre o seamă de arestări în rîndul candidaților liberali în județele Brăila, Tulcea, Alba, Cluj, Dolj și Severin. În ziua următoare, mitingul organizat de PNT în Piața Teatrului Național este tulburat de provocatori comuniști, care-i agresează pe participanți dar și pe raportorul american James Pringle.

Relatînd despre unele din amintitele provocări și acte de violență, ministrul plenipotențiar al Marii Britanii la București, Adrian Holman, comunica premierului Clement Attlee că a trimis la Londra „o mostră din bîtele de metal confecționate de muncitorii comuniști de la căile ferate în vederea alegerilor”.

SĂRBĂTORI ÎN AUSTRIA

CRĂCIUN VIENEZ LA 4 STELE

22-28.12 – cazare 3 nopți Viena la Hotel Kaiserhof, 4 stele, ultracentral, mic dejun cu șampanie, CINA FESTIVĂ DE CRĂCIUN + o cină în Grinzing, o noapte Budapesta la Grand Hotel Hungaria (****), cu mic dejun bufet, inclusiv un SUPERPROGRAM TURISTIC

REVELION VIENEZ

28.12-03.01 – 4 nopți Viena la hotel Palat Wilhelminenberg (***), mic dejun bufet, NOAPTE REVELION ÎN GRINZING, inclusiv superprogram turistic.

Informații suplimentare și înscrieri la AMADEUS TOUR. tel.: 01/336.79.50 și 01/336.78.65, precum și la agențiile partenere. Înscrieri numai pînă la 25 noiembrie!

TEATRUL MIC

TEATRU

IRINA COROIU

Cum vă place

de William Shakespeare
regia Nona Ciobanu

Subsumat dihotomiei shakespeareane a fi / a părea, spectacolul Nonei Ciobanu pendulează între facilitate și subtilitate, angajat mai degrabă pe panta explicitării, decît în escalada semnificațiilor.

Deschiderea e excelentă prin introducerea unui *meneur du jeu* care prezintă subiectul și eroii într-o secvențialitate esențializată de bun

unor diafragme ale memoriei. Idee confirmată la final cînd trupa, întorcînd spatele spectatorilor, devine propriul ei public aplaudîndu-și reprezentarea recapitulată prin intermediul unei succesiuni de fulgurante diapozite.

Inconsecvent urmărită este însă această calitate atît de modernă a textului scris acum 400 de ani, conți-

mularea sentimentelor, susținută și vestimentar. Costumele Mihaelei Ivanov individualizează amuzant prin accente fel de fel: peruci violente colorate, umeri gonflați, negre cagule, saci strîmți sau ample pelerine, fuste lungi și mini șorturi. Insolită este și recuzita: landoul și aparatul de fotografiat, păsările cu burta plină de spaghetti, scara-hamac, struțo-cămila și ugerile pe bandă rulantă, etc.

În evoluția sinuoasă a protagonistei, farmecul Cătălinei Mustățu nu briază permanent, deși debutează în forță cu o fizionomie de senzuală Cleopatră, trecînd fără dificultăți la ipostaza de iscoditor Gavroche. O secondează cu sensibilitate Celia Simonei Mihăescu, de o feminitate

cînd ducele surghiunit și plictisit al lui Radu Amzulescu trece prin scenă aproape neobservat, însoțit de nobili credincioși ambigui înfometăți interpretați de Mitică Popescu și Vitali Bentaș. Le Beau al lui Ion Lupu are statutul unui prețios ridicol, în vreme ce Adam al lui Nicolae Pomoje este un exemplu de sincer devotament. În dublă apariție, Avram Birău – uzînd de un polonic și respectiv un violoncel – e preotul aiurit și țaranul nătîng. Cu un „cap” și reacții de Păcală, Sorin Medeleni – Colin se chinuie cu funia unei invizibile vaci, pe cînd Emil Hoștină – Silviu, tembelul îndrăgostit își cară cu roaba iubita recalcitrantă. Constantin Florescu îi dă contur onctuos mironositolui pocăit Oliver, iar Cristian Iacob îi conferă lui Orlando al său nu numai robustețe, ci și un dram de duioasă detașare. Nutriad ambiții renașcentiste (semnează ca și altă dată alături de regizoare decorul, plus singur muzica și lighting design), Iulian Băltătescu își neglijează propriul aport scenic în Tocilă. Cu o veritabilă aură de ironie își nimbează personajul Geo Visu, creînd un Jacques cînd hamletian, cînd christic, persiflînd mereu și filosofia și melancolia.

De altfel, în această viziune excesiv aforistică al textului este amendat prin pantomimă și echilibristică, abuzul de gaguri vizuale parazitînd metafora. Dimensiunea mirifică este grotesc minimalizată prin cei doi servitori mongolizi (dezinvolți mașiniști Constantin Bobeiu și George Tudor) și piticul zeu, costumat și ca înger, și ca funcționar al destinului, o prestație diletantistică din partea lui Dan Morariu.

Întregul demers al montării rămîne incert suspendat între progresie și regresie exegetică. Stilizarea picturală trimite la originea scenariilor *commedia dell'arte*. Estetismul – maxim în scena luptei (virată în singurii, deși personajele nici nu se ating), în cea a descinderii în pădurea de odgoane (superb „ninsă” de frunze moarte) sau în momentul revelării lumii ca teatru – devine pe parcursul reprezentației un viciu înrobitor. Își pierde orice funcționalitate și degenează în infantilism. Ritmul trenează regretabil.

Cătălina Mustățu și Cristian Iacob,
foto Radu Sigheti

augur. Din păcate, sînt abandonate și personajul și modalitatea de reducere, chiar dacă versiunea scenică girată de regizoare cunoaște tentative de epurare și actualizare. Cortina se ridică asupra unui fundal alb ce va căpăta sugestii coloristice pentru localizarea acțiunii; trei rînduri de *arlechini* – amintind că efectul de *trompe l'oeil* datează din Renaștere – induc ideea

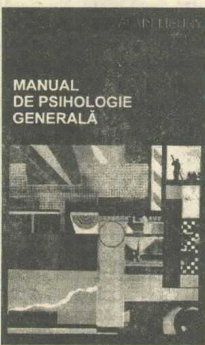
nînd *in nuce* nu doar germele spiritului ludic, ci și tactica de ultimă oră a interactivității, propusă atît prin titlul traducibil și ca „Luați-o cum vreți!”, cît și prin îndemnul din finalul piesei. Epilog rostit cu sufletul la gură de o Rosalinda revenită la condiția inițială a feminității exuberante, invitînd la preluarea ștafetei în ritualul peștului. Ritual presupunînd disi-

suav-candidă, corect dozată. Liliana Pană a imaginat-o în cheie burlescă pe codana Audrey, cu o singură și inutilă supralicitare de natură obscenă. Adriana Șchiopu îi atribuie capricioasei și temperamentalei ciobănițe Phebe o criză erotică de tot hazul. Conform cu ponderea aparițiilor, despotul uzurpator Ferdinand e impus viguroso de către Papil Panduru, pe

ANTET

Manuale

MANUAL DE PSIHLOGIE GENERALĂ

- *Manual de psihologie generală*, un instrument de lucru indispensabil celor care doresc o inițiere rapidă.
- *Manual de psihologie generală*, carte celebră a unui binecunoscut profesor al Universității din Paris.
- *Manual de psihologie generală*, o carte scrisă cu gândul la beneficiar.
- *Manual de psihologie generală*, cheia succesului dumneavoastră, conținînd și un set de teste grilă pentru verificarea cunoștințelor.

Editura ANTET

Adresa redacției: str. Miron Costin nr. 9A; București; Tel: 6175332
Pentru comenzi: C.P. 22-285, București

EDITURA UNIVERS

„Beatles, al patrulea roman al lui Lars Saabye Christensen, este absolut pasionant și cititorul e ținut cu sufletul la gură de-a lungul celor peste 560 de pagini de viață cotidiană, oh, cît de dramatică!”

Jean Renaud

Telefon: 617.55.25

COLECȚIA
JUVENTUS

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACȚIA „22”

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, foști deținuți politici și veterani de război:

- Numai 5.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu;
- Numai 4.500 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție;
- Practic jumătate din exemplarele primite sînt gratuite.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:

- 6.500 lei pe 3 luni (reducere 38%)
- 6.000 lei pe 3 luni (reducere 42%), în aceleași condiții.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expunze prin mandat postal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista „22”, cont 45103532 BCR*

Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București.

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: *Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București*, cu specificarea pentru *Serviciul de Difuzare*.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTÉS

Salonul de carte Oradea

Ediția a IV-a (31 oct. – 2 nov. 1996)

ORGANIZATORI:

Uniunea Scriitorilor
Asociația Scriitorilor Profesioniști din România
Societatea Oamenilor de Știință și a Scriitorilor din Bihor

MARELE PREMIU: Revista *Sud* din Marsilia (Franța), reprezentată la Oradea de către **Yves Broussard** și **Jean Poncet**, director și, respectiv redactor (traducător), pentru numărul special dedicat creației poetice a lui Lucian Blaga
PREMIUL OMNIA: **Alexandru Paleologu**, pentru întreaga operă critică și eseistică
PREMIUL „RADU ENESCU“: **Marian Mincu**, pentru promovarea eseului despre postmodernism și a cărților despre clasici, la editura Pontica
PREMIUL „RADU ENESCU“: **Adrian Marino**, pentru sensul polemic de mare ecou intelectual al analizelor sale despre confluența dintre politică și cultură

PREMIUL „RADU ENESCU“: **Gabriel Țepelea**, pentru întreaga operă lingvistică și de istorie a literaturii și culturii române, precum și pentru rectitudinea moral-spirituală

PREMIILE SPECIALE ale salonului de carte:

I. POEZIE: **Cezar Ivănescu**, pentru volumul *Rosarium*, edit. Helicon, 1996

Nicolae Prelipceanu, pentru volumul *Binemuritorul*, edit. Vitruviu, 1996

II. PROZĂ: **Radu Țuculescu**, pentru volumul *Cuptorul cu microunde*, edit. Dacia, 1996

III. ESEISTICĂ ȘI CRITICĂ: **Mircea Mihăieș**, pentru *Cărțile crude. Jurnalul intim și sinuciderea*, edit. Amarcord, 1996

Mircea Muthu, pentru *Călcii lui Delacroix*, edit. Libra, 1996

DIPLOME PENTRU MERITE EDITORIALE DEOSEBITE:

1. Editurii **Librairie Bleue** (Franța), pentru seria de volume de poezie aparținând unor poeți români

2. Editurii **Arhipelag**, pentru valorificarea fenomenului liric postmodern, îndeosebi pentru volumul *Seară cu Dante* de Ioan Milea, cit și pentru

promovarea prozatorilor tineri, îndeosebi pentru romanul *Anotimp pentru doi*, de **Eugen Curta**

3. Editurii **Maison de la Poésie Nord / Pas-de-Calais** (Franța), pentru publicarea Antologiei de poezie română contemporană *Ethique et Esthétique*, de **George Astaloș**

4. Editurii **Fundației Culturale Române**, pentru promovarea valorilor autentice ale culturii și literaturii române în străinătate

5. Editurii **Vitruviu** (fondator **Mircea Ciobanu**; director **Vilma Constantinescu**), pentru selecția riguroasă și valoarea programului său editorial

6. Editurii **Timpul** (director **Cassian Maria Spiridon**), pentru editarea cu consecvență a valorilor literaturii universale, îndeosebi a *Rubayatelor* lui **Omar Khayyam**

7. Editurii **Clavis** (director **Rodica Palade**), pentru seriozitatea și profunzimea analizei politice

8. Editurii **Amarcord**, pentru promovarea eseului, îndeosebi pentru volumul *Cartea cu Pamfil*, de **Ion Nicolae Anghel**

9. Editurii **Cartea Românească**, pentru publicarea scriitorilor români din diasporă, îndeosebi pentru colecția „Inorogului”

10. Editurii **L'Ancrier** (Franța), pentru conținutul și calitatea grafică deosebită a cărții de poezie editate

11. Editurii **Marineasa**, pentru consecvență în publicarea poeziei de valoare, îndeosebi pentru volumul *Odyssex* de **Robert Șerban**

12. Editurii **Semn**, din Bonn (director **Al. Lungu**), pentru editarea și promovarea literaturii române din spațiul cultural german

13. Editurii **Polirom** (director **Silviu Lupescu**), pentru înaltul profesionalism și performanța intelectuală a programului său

14. Editurii **Cronica**, pentru promovarea francofoniei, îndeosebi pentru lucrarea *Francofonia – O punte a sincerității* de **Valeriu Stanciu** și **Georges Diener**

15. Editurii **Ministerului de Interne**, pentru realitățile editoriale vizînd cunoașterea și apărarea valorilor spirituale românești

16. Editurii **Militare**, pentru colecția „Cartea Medicală”, îndeosebi pentru cartea *Boala Alzheimer*, de **Leon Dănilă**, **Mihai D. Gheorghe**, **Pătru Ploaie**

17. **Bibliotecii Revistei Familia**, pentru consecvență în promovarea creației literare și critice.

HUMANITAS
Cartea care dăinuire

GALERIA DE ARTĂ CONTEMPORANĂ

de la etajul Librăriei
Humanitas / Kretzulescu

PICTURĂ • SCULPTURĂ • ARTĂ
DECORATIVĂ

7 zile din 7
orele 10-18

Calea Victoriei 45, București
Tel. 613 50 35

Fundația Soros pentru o Societate Deschisă anunță desfășurarea următoarelor programe:

1. „Environmental Law“

Programul este destinat obținerii titlului de master într-o universitate din SUA în domeniul legislației mediului înconjurător.

Programul se adresează studenților din ultimul an de studii de la **facultățile de drept autorizate sau absolvenților acestor facultăți.**

Vîrsta maximă a solicitanților – 35 de ani.

Cerințe suplimentare: interes în domeniul problematicei mediului înconjurător și o foarte bună cunoaștere a limbii engleze.

Termen limită de depunere a dosarelor – 28 noiembrie 1996.

2. „Undergraduate Exchange Program“

Cei selectați pentru acest program vor studia un an într-o universitate din SUA.

Pot candida studenți din anul doi de studii într-una din următoarele **facultăți de stat:** Istoria Artei, Lingvistică (limba engleză ca limbă principală), Limbi clasice (avînd drept materie principală de studii una din următoarele limbi: greacă, latină, ebraică), Economie (numai studenți de la Relații Internaționale), Istorie, Științe Politice, Sociologie.

Vîrsta maximă – 24 de ani.

Termen limită de depunere a dosarelor – 16 ianuarie 1997.

Adresele Fundațiilor Soros din țară:

■ **BUCUREȘTI:** Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, sc. 7, et. 3;
Tel.: (01) 659.07.20; 659.74.27;
659.13.21; Fax: (01) 312.27.45
(Program cu publicul de luni pînă joi, între orele 14.00 și 17.00).

■ **CLUJ:** Str. Țebei nr. 21; Cod 3400, Cluj Napoca; Tel.: (064) 420.480; Fax: (064) 420.470.

■ **IAȘI:** Str. Moara de Foc nr. 35, et. 7; Cod 6600, Iași;
Tel.: (032) 252.920; 252.922;
Fax: (032) 252.926.

■ **TIMIȘOARA:** Str. Semenic nr. 10; Cod 1900, Timișoara;
Tel./fax: (056) 199.960;
131.180; 192.493.

■ **ARAD:** B-dul Decebal nr. 2-4; camera 1108; Tel.: (057) 263.155.

